

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nike Kobal

**Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez  
in družin**

Diplomsko delo

**Ljubljana, 2010**

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nike Kobal

Mentorica:izr. prof. dr. Alenka Švab

Somentor: asist. Aleksander Sašo Brlek - Slaček

**Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez  
in družin**

Diplomsko delo

**Ljubljana, 2010**

## **Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin**

Diplomsko delo temelji na empirični študiji dveh modelov in vplivov petih oziroma osmih neodvisnih spremenljivk, ki zaobjemajo lastnosti posameznika, njegova stališča in poglede na enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin, ki ga privedejo do odločitve ali bo to enakopravnost podpiral in odobral, ali obratno – jo diskriminiral in omalovaževal. V prvi model sem vključila teoretske hipoteze o Bližini, Empatičnosti ter hipotezo o njuni interakciji. Po mojih predvidevanjih naj bi te tri povečevale podpiranje istospolnih zakonskih zvez in družin, medtem ko naj bi drugi dve – hipoteza o Avtoritarni podrejenosti in Izraženosti tradicionalne seksualne morale – podpiranje zmanjševali. Hipotezi o Empatičnosti in Izraženosti tradicionalne seksualne morale sem tu lahko sprejela, ostale tri pa opustila. V drugem modelu sem, poleg zgoraj navedenih hipotez, v polje raziskave vnesla še sociodemografske dejavnike, kot so Spol, Starost in Kraj bivanja. S tem modelom sem ugotovila, da se nekatere izmed hipotez izražajo drugače kot v prvem modelu – Hipotezo o Empatičnosti sem tako zaradi razlike med žensko in moško skupino tokrat opustila.

**Ključne besede:** istospolnost, bližina, avtoritarna podrejenost, empatičnost, tradicionalna seksualna morala.

## **Supporting the Equality of Homosexual Marriages and Families**

The present diploma is based on an empiric study of two models revealing the effect of five and eight independent variables, that review the characteristics of individual, his viewpoints upon the equality of homosexual marriages and families. Characteristics analysed here can lead one to a decision, of whether to support that equality or discriminate it. In the first model the hypothesis of Proximity, Empathy and hypothesis of Interaction between them is included. I presumed that those three might increase support of the equality of homosexual families, while other two – the hypothesis of Authoritarian submission and the hypothesis of Expressing traditional sexual morality would decrease it. Only the Hypothesis of Empathy and Traditional sexual morality was accepted. In the second model sociodemographic factors like Gender, Age and Birthplace, besides before mentioned five theoretic hypotheses, were added. Some of theoretic hypotheses from the first model changed after inclusion of the second model. So I abandoned hypothesis of Empathy in this case because of the differences between men and women.

**Keywords:** Homosexuality, Proximity, Authoritarian Submission, Empathy, Traditional Sexual Morality

# KAZALO VSEBINE

<b>1</b>	<b>UVOD</b> .....	<b>6</b>
<b>2</b>	<b>PODPIRANJE ENAKOPRAVNOSTI ISTOSPOLNIH ZAKONSKIH ZVEZ IN DRUŽIN</b> .....	<b>8</b>
2.1	Pravnopolitično dogajanje vprašanja enakopravnosti istospolne skupnosti.....	8
2.2	Posameznikov pogled in stališča na istospolno skupnost .....	11
<b>3</b>	<b>ŠTIRI TEORETSKE HIPOTEZE</b> .....	<b>14</b>
3.1	Bližina .....	14
3.2	Avtoritarna podrejenost .....	16
3.3	Empatičnost .....	19
3.4	Izraženost tradicionalne seksualne morale .....	21
<b>4</b>	<b>MODEL POVEZANOSTI SPREMENLJIVK</b> .....	<b>25</b>
	<i>Slika 4.1: Grafična ponazoritev raziskovalnega modela</i> .....	25
4.1	Definicije spremenljivk .....	26
4.1.1	Odvisna spremenljivka.....	26
4.1.2	Neodvisne spremenljivke .....	26
4.2	Hipoteze in argumentacija .....	27
4.2.1	Hipoteza Bližine.....	27
4.2.2	Hipoteza Avtoritarne podrejenosti .....	27
4.2.3	Hipoteza Empatičnosti .....	27
4.2.4	Hipoteza Izraženosti tradicionalne seksualne morale .....	28
4.2.5	Hipoteza interakcije Empatičnosti in Bližine .....	28
4.3	Operacionalizacija in zbiranje podatkov .....	29
4.3.1	Odvisna spremenljivka.....	29
4.3.2	Neodvisne spremenljivke .....	29
<b>5</b>	<b>EMPIRIČNI DEL</b> .....	<b>35</b>
5.1	Statistična analiza podatkov .....	35
5.2	Deskriptivne statistike indikatorjev in deskriptivna statistika indikatorjev odvisne spremenljivke .....	35
5.3	Zanesljivost spremenljivk.....	36
5.4	Frekvenčna porazdelitev.....	36
5.5	Razsevni grafikoni.....	37
5.6	Regresijska analiza .....	41
5.7	Primerjava modelov .....	42
5.8	Model povezanosti spremenljivk.....	45
<b>6</b>	<b>ZAKLJUČEK</b> .....	<b>46</b>
<b>7</b>	<b>LITERATURA</b> .....	<b>50</b>
<b>8</b>	<b>PRILOGE</b> .....	<b>53</b>
	Priloga A: Navodila za sociologe .....	53
	Priloga B: Anketni vprašalnik .....	54
	Priloga C: Rekodiranje indikatorjev .....	57
	Priloga Č: Eksperti pri Thurstonovem postopku .....	58
	Priloga D: Deskriptivna statistika indikatorjev odvisne spremenljivke .....	58
	Priloga E: Deskriptivne statistike indikatorjev vseh spremenljivk.....	59
	Priloga F: Test zanesljivosti indikatorjev .....	62
	Priloga G: Korelacijske matrike .....	63
	Priloga H: Deskriptivne statistike spremenljivk.....	67
	Priloga I: Frekvenčna statistika Bližina.....	68
	Priloga J: Histogrami spremenljivk .....	69
	Priloga K: Povzetek Modela 1 in 2.....	70

Priloga L: Koeficienti regresijske analize za model 1 in 2.....	71
Priloga M: Razsevni grafikon Starost.....	72
Priloga N: T-test in Pearsonov korelacijski koeficient.....	72

# 1 UVOD

Diplomsko delo je študija na aktualno temo predloga Zakona o istospolnih partnerskih zvezah. Ta predlog ne vsebuje le zakona oziroma zveze med dvema odraslima istospolnima partnerjema, temveč prav tako vključuje možnost posvojitve otrok in je v tej točki morda najbolj sporen.

Ureditev zakonske zveze je predlagatelj, na podlagi zdajšnjega ZRIPS, spremenil oziroma dopolnil vsebinsko. Zakonsko zvezo določa kot življenjsko skupnost dveh oseb, ki sta lahko tudi istega spola. Življenjska skupnost v pomembni meri zadovoljuje čustvene, spolne, moralno-etične, ekonomske potrebe, želje in interese partnerjev. Vse naštetu gre priznati tudi partnerjem istega spola, zato je treba enako kot obstoju življenjske skupnosti dveh oseb različnega spola priznati enake pravne posledice tudi obstoju dveh oseb istega spola (Predlog družinskega zakonika 2009).

Obstoječa neenakost pred zakonom je do homoseksualnih parov krivična, saj ponuja pravno varstvo vsem heteroseksualnim parom brez izjeme, ne glede na to ali nameravajo zasnovati družino ali ne, po drugi strani pa vsem homoseksualnim partnerjem odreka pravico, pa če prav bi partnerji v njih zadovoljevali povsem enake potrebe na primer zakon brez otrok (Klampfer 2006, 11). Homoseksualnim parom je torej onemogočen dostop, ki bi ga jo »s sklenitvijo zakonske zveze lahko zagotovili na področju družinskega, lastninskega, dednega in davčnega prava, državljanstva ter socialnega, pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja (Klampfer 2006, 11).

Diferenciacijo in neenakost heteroseksualnosti in homoseksualnosti lahko iščemo v vpetosti v samoumeven heteronormativni družbeni okvir, ki heteroseksualnost favorizira, homoseksualnost pa stigmatizira in pozicionira v podrejeni položaj. Heteroseksualnost je, kot pravi Kuhar, razumljena kot institucionalizirana oblika prakse in odnosov, ki se kaže kot naravna, fiksna, stabilna in predvsem univerzalna kategorija (Kuhar 2006, 548). Heteroseksualnost je tista družbena institucija, ki ne regulira zgolj področja seksualnosti, pač pa z no prežete vse samoumevne norme v družbi, ki oblikujejo tisto, kar vidimo, rečemo, vrednotimo (Hennessy v Kuhar 2006, 548). Samoumevnost se tako začne pripisovati tudi nuklearni družini, ki kljub pluralizaciji

družinskih oblik, še vedno zavzema mesto naravne in s tem normalne družine, vse ostale oblike družin pa zavrača in jim podeljuje status, nenaravnosti, celo odklonskosti.

V svojem empiričnem delu želim s študentskim vzorcem iz razmisleka o novem, razmišljujočem in bolj odprtem subjektu ugotoviti, kakšna stališča imajo oni do pravic dedovanja, zakonske zveze, ter možnosti posvojitve otrok istospolnih partnerjev.

## **2 PODPIRANJE ENAKOPRAVNOSTI ISTOSPOLNIH ZAKONSKIH ZVEZ IN DRUŽIN**

### **2.1 Pravnopolitično dogajanje vprašanja enakopравnosti istospolne skupnosti**

Državni zbor RS je 22. junija 2005 sprejel Zakon o registraciji istospolnih skupnosti.<sup>1</sup> Tako je Slovenija dobila zakon, s katerim ostajajo pari v istospolni partnerski zvezi brez pravic na področju socialnega, zdravstvenega, pokojninskega in ostalih zavarovanj (po partnerju), pravic pa ne bodo imeli tudi na vseh ostalih področjih, vezanih na pravice svojcev v različnih pravnih in ostalih življenjskih okoliščinah npr. odvzem prostosti, smrt, procesne pravice svojcev ipd. (Švab in Urek 2006, 140-141).

Nevladne organizacije so ob sprejetju zakona opozorile, da s tem, ko novi zakon taksativno našteva dolžnosti in nekatere pravice v istospolnem partnerstvu, nekatere pravice pa zavestno in namenoma izloča, uzakonja diskriminacijo ter delu svojih državljanek in državljanov podeljuje status drugorazrednosti. Zakon uvaja diferencirano obravnavo ter tako ne ustreza temeljnim kriterijem enakopravnega državljanstva in načela enakih možnosti (Švab in Urek 2006, 141).

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Mitje Blažiča in Vikija Kerna na seji 2. julija 2009 odločilo, da je 22. člen Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, 65/05) v neskladju z Ustavo.

Trenutna koalicija poudarja, da bo področje istospolnih zvez celoviteje urejeno v novem Družinskem zakoniku. Vlada je namreč pripravila predlog družinskega zakonika, ki ga podpira civilna pobuda manifestirana v nevladnih organizacijah: Društvo za integracijo homoseksualnosti, Društvo Legebitra, Parada ponosa, Mirovni inštitut, Rozalija, Škuc LL, Lesbian Foundation for Justice, Zavod za kulturo raznolikosti idr.

---

<sup>1</sup> Prvotni predlog zakona (Zakon o partnerski skupnosti), ki so ga pripravili ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter nevladne organizacije, je leta 2004 prišel na poslanske klopi v splošno razpravo. Poslanci treh strank so ga takrat zavrnili z argumentom, da je preveč podoben zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Po tem ko je opozicija zapravila priložnost, da bi bil zakon o partnerski skupnosti sprejet, je nova oblastna struktura po volitvah jeseni 2004 začela pripravljati nov predlog. Nevladne organizacije so si ves čas nastajanja in sprejemanja novega zakona intenzivno prizadevale z vlado vzpostaviti demokratični civilni dialog, vendar nova »garnitura« na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za njihove predloge ni imela poslušna. Osnutek zakona je javnost lahko videla le enkrat in le takrat je lahko (v petih dneh) posredovala pripombe in predloge (Švab in Urek 200, 140-141).



Prav tako se je oktobra 2009 začela kampanja *Za vse družine!*, katere pobudnik in koordinator je Mitja Blažič. Po njegovem mnenju gre za rastočo koalicijo več organizacij, ki podpirajo sprejem Družinskega zakonika. Te koalicije menijo, da gre pri tem za samoumevni korak naprej pri pluralizaciji in demokratizaciji Slovenije.

Nov Družinski zakonik v ospredje postavlja skrb za otroke in njihovo dobrobit. V naslednjih dveh točkah bom izpostavila najpomembnejše izboljšave, ki se neposredno nanašajo na raziskovalno vprašanje. Ko bo sprejet:

- bodo tudi otroci v istospolnih družinah enako zaščiteni in varovani in bodo deležni enakih pravic, kot otroci v ostalih družinah;
- istospolni pari bodo imeli enake pravice kot raznospolni, s čimer bo izpolnjena tudi zahteva Ustavnega sodišča, ki je parlamentu naložilo odpravo neustavnosti 22. člena ZRIPS.

(Predlog družinskega zakonika 2009).

Sprejetje Družinskega zakonika bo morda le formalnopravno izenačilo geje in lezbijke, družba pa ostala še naprej homofobno in neprijazno okolje za življenjske situacije istospolnih. Morda bo potrditev zakona postavila dobro iztočnico in ideal, h kateremu bo od zdaj naprej stremela celotna družba, to je popolni enakopravnosti ne glede na spolno usmerjenost. Ne smemo pozabiti, da realnost istospolnih družin že obstaja. Dosedanji zakon jim odreka enakopravnost pred zakonom, s tem pa so kršene njihove temeljne človekove pravice in svoboščine. »Zato naj ta zakon ne bo samo neka imaginarna točka ampak realni cilj, ki je pravzaprav nadaljevanje postmoderne pluralizacije družinskih oblik in individualizacije prebivalstva«, pravijo zagovorniki Družinskega zakonika (Predlog družinskega zakonika 2009).

Ideja o nuklearni družini je v kolektivnih imaginarijih zahodne kulture tako močno prisotna, da so bile običajno vse druge družinske oblike in načini življenja opredeljeni v razmerju do nje. Predstava, da je nuklearna družina prevladujoča družinska oblika sodobnih družb, je široko sprejeta, zato se druge oblike dojemajo kot »nenavadne«, »odklonske« ali celo kot »patološke« (Rener 2006, 21). Predstave, da je nuklearna družina prevladujoča družinska oblika, so ukoreninjene v moralnih, medijskih, političnih diskurzih in diskurzih o družini, takšni diskurzi pa si jemljejo pravico, da razsojajo, kaj je normalno in kaj ne (Rener 2006, 21).

Gejevske in lezbične družine ter partnerstva niso nastali v družbenem vakuumu, zato jih je treba razumeti v kontekstu vse večje pluralizacije družinskega življenja. Značilnosti pluralizacije družinskih so upad števila formalnih zakonskih zvez, večanje števila kohabitacij, razvez in števila otrok, rojenih zunaj zakonske zveze, ki so rezultat širših družbenih sprememb in gibanj v 20. stoletju (na primer vpliv ženskega ter gejevskega in lezbičnega gibanja) (Giddens v Švab in Urek 2006, 149).

»Zakonska zveza prav tako ni ahistorična družbena ustanova. V svoji zgodovini je prešla številne razvojne faze. Njeno trenutno podobo so v veliki meri ukrojile prelomne gospodarske, politične, kulturne, zdravstvene in ideološke spremembe v 20. stoletju« (Klampfer 2006, 3). V sodobni zakonski zvezi jo partnerja sklepata in razvezujeta prostovoljno. V njej (vsaj formalno) uživata enake pravice in prevzemata nase enake dolžnosti. Taka zakonska zveza je naslednica strogo hierarhičnih zakonskih skupnosti, ki so prevladovale v velikem delu njene zgodovine. Zakonodajne reforme so postopoma odplavile različne vidike neenakosti in pomanjkanja svobode. Zakonska zveza se je iz podeljenega statusa postopoma preobrazila v medpartnerski dogovor oziroma pogodbo (Klampfer 2006, 3). Zakonska zveza si tako s pluralizacijo družin in spremembami v odnosih ne more več lastiti privilegiranega položaja, ki ga je zasedala nekaj stoletij nazaj.

Klampfer opozarja, da je v 3. členu ZZZDR zakonska zveza definira kot »z zakonom urejeno življenjsko skupnost moža in žene«. Družbeni pomen, smoter in vrednost vidi v zasnovanju družine, ki je v 2. členu opredeljena kot »življenjska skupnost staršev in otrok, ki uživa posebno varstvo zaradi koristi otrok« (Klampfer 2006, 6). Po odgovoru Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije sodeč je prav družbeni pomen zakonske zveze, ki naj bi bil po njihovem mnenju zasnovanje družine, točka, ki je istospolna zakonska zveza ne bi mogla izpolniti.

»Tako sklepanje pa je zgrešeno. Če bi ZZZDR zakonsko zvezo urejal izključno zaradi njenega dragocenega roditeljskega in vzgojnega poslanstva, bi morale biti pravne posledice sklenitve zakonske zveze vezane izključno na izpolnjevanje tega poslanstva, pa niso« (Klampfer 2006, 10).

Zakonsko zvezo lahko partnerja skleneta iz različnih razlogov, med katerimi reproduktivnih ali sploh ni ali pa vsaj niso v ospredju. Na primer zaradi zadovoljevanja

čustvenih, spolnih, finančnih in še cele vrste drugih potreb. Ali pa da bi, podobno kot to počnejo zunajzakonski partnerji, pridobivala in uživala skupno premoženje in si tako zagotovila socialno varnost. Iz obstoječe pravne ureditve razen tega izhaja, da so se zakonci dolžni medsebojno preživljati, s čimer pomembno razbremenjujejo državo. Kot okvir za zadovoljevanje cele vrste potreb trajno intimno razmerje med partnerjema potemtakem pomembno prispeva k družbeni stabilnosti in si zato zasluži pravno varstvo ne glede na to, ali je njegov izrecni namen (oziroma rezultat) zasnovanje družine v pomenu, kot jo definira ZZZDR (Klampfer 2006, 10).

## **2.2 Posameznikov pogled in stališča na istospolno skupnost**

V prejšnjem podpoglavju sem ukvarjala predvsem s pravno političnim problemom, torej družbenim problemom v zvezi s pravicami homoseksualne skupnosti. Tokrat pa bom iskala posameznikove odobravajoče ali neodobravajoče poglede na homoseksualno skupnost.

Posameznikove poglede bi lahko razlagali s teoretskim pojmom stališč. »Stališča so predispozicije ljudi za pozitiven ali negativen odgovor na določeno dogajanje ali situacijo v socialnem svetu« (Rosenberg in Hovland v Ule 2004, 117).

»Socialni psihologi, ki so definirali pojem stališča, so želeli s tem oblikovati teoretski koncept, ki naj omogoči povezovanje notranjih (duševnih) in zunanjih (fizičnih socialnih vidikov) obnašanja ljudi« (Ule 2004, 115). Stališča vsak posameznik pridobiva tekom življenja v procesu socializacije. Stališča imajo precej trden značaj, saj predstavljajo trajno duševno pripravljenost na obnašanje posameznikov. Pri stališčih torej govorimo o neposrednem in dinamičnem vplivu na obnašanje (Ule 2004, 117).

»Stališče je pomemben psihološki pojem tudi zato, ker zajema in prikazuje kompleksno soodvisnost človekove duševnosti in njegovega socialnega obnašanja. Nobena druga osebna lastnost ni toliko pod vplivom socialnih dejavnikov in nobena druga lastnost ne vpliva tako močno na dogajanja med ljudmi kot prav struktura stališč človeka« (Ule 2004, 116).

*Človek namreč vedno reagira na dogajanje okoli sebe in ga filtrira. Posebno pomembno vlogo imajo pri oblikovanju stališč primarne skupine, kot so družina ali vrstniške skupine, za katere so značilni trajni medosebni odnosi z močno čustveno*

*dimenzijo. Kulturne potrebe in interese zadovoljujemo v sekundarnih ali izvedenih skupinah, ki so začasne. Socialne mikrosvetove predstavljajo partnerske skupnosti, družine, prijateljske združbe. Te nam pomenijo osnovno orientacijo v družbeni stvarnosti, nanje smo trajno in prvenstveno navezani in se z njimi najpogosteje identificiramo. Zato jih imenujemo tudi referenčne ali identifikacijske skupine. Zanje je značilno, da se identificiramo z njihovim vrednostnim sistemom. So osnovni identifikacijski in modelni sistem za naša ravnanja. Na takšne skupine se opiramo, oziramo ali sklicujemo, ko skušamo pojasniti svoja dejanja, svoje življenjske načrte, predstave o sebi in o svojem mestu v svetu (Ule 2004, 330).*

Stališča so torej vezana na referenčne – primarne in sekundarne – skupine, na katere vrednotni sistem se posameznik nasloni: referenčne skupine zadevajo »... neformalne skupinske norme, načine obnašanja in kolektivna prepričanja« (Ule 2004, 124). Izjemnega pomena je torej, kako le-te dojemajo problematiko istospolnih. Ali nanjo gledajo bolj liberalno ali imajo bolj tradicionalne poglede na družino, zakonsko zvezo itn.

Ule podaja tri komponente stališč:

- Kognitivna komponenta stališč so vedenja, znanja, izkušnje, informacije, tudi vrednostne sodbe in argumenti v zvezi z objektom, dogodkom, osebo ali situacijo, o kateri oblikujemo stališče. Vsako stališče temelji na znanju in poznavanju situacij in stvari, do katerih imamo stališče (Ule 2004, 117).
- Čustvena oziroma ocenjevalna komponenta stališč so pozitivna ali negativna občutja in ocenjevanja objektov stališč. Simpatija, obžalovanje, sovraštvo, jeza, privlačnost, zaničevanje se nahajajo med čustvi, ki jih lahko vzbujajo določene osebe, socialne situacije (Ule 2004, 117).
- Aktivnostna (dinamična) komponenta je težnja človeka, da deluje na določen način glede na objekt stališč, ko na primer podpre tiste objekte ali situacije, do katerih ima pozitivna stališča, oziroma prepreči tiste pojave ali situacije, do katerih ima negativna stališča. Poudarek je torej na pripravljenosti za delovanje, ne pa na dejavnosti sami (Ule 2004, 118).

Te tri komponente se prepletajo. Seveda pa je odvisno od samih stališč in razmer v katerih se pojavljajo, katera dimenzija bo bolj poudarjena (Ule 2004, 118).

Ravno posameznikovo stališče je tisto, na podlagi katerega bo vrednostno umestil istospolno skupnost. Če v stališču prevladuje aktivnostna komponenta, se lahko posameznik aktivno vključuje v borbo za enakopravnost (torej je proaktiven), ali obratno, je lahko velik branilec tradicionalnih vrednot, strasten nasprotnik pravic istospolnih ali celo 'nestrpnež' (s tem imam v mislih nestrpno obnašanje). Stališče, v katerem prevladuje kognitivna komponenta, pomeni, da je branilec ali nasprotnik dobro informiran o pereči problematiki, svoja stališča pa podpre z izgrajenimi argumenti in refleksijami.

»Če je pri določenem stališču bolj poudarjena negativna čustvena dimenzija glede na istospolno skupnost, se lahko stališče hitreje sprevrže v predsodek« (Ule 2004, 117).

Kot povzema Ule, so »predsodki stališča, zasnovana na nepreverjenih dejstvih in govoricah. V socialni psihologiji predsodke pogosto definiramo kot stališča, ki niso upravičena, argumentirana in preverjena, a jih spremljajo močna čustva in so odporna proti spremembam« (Rot v Ule 2004, 166).

Predsodke prav tako oblikujemo tudi v odnosih z drugimi. Predsodki so torej skupki stališč ali prepričanj o članih neke skupine, ki nastajajo zgolj zaradi pripadnosti teh članov določeni skupini. Take predsodke so socialni psihologi imenovali negativni etični predsodki »... zaradi njihovega negativnega učinka na medskupinske odnose. Temeljijo na odklanjanju in sovražnosti do posameznih skupin«, na primer črncev, Neslovencev, žensk, homoseksualcev itn. (Nastran-Ule 2000, 168).

Zanimiva teorija o predsodkih, ki se odmika od klasičnih pojmovanj poda Gregory M, Herek.

V članku *The Psychology of Sexual Prejudice* uporablja termin *spolni predsodek* za vsa tista negativna vedenja, ki so usmerjena na spolno orientacijo – ne glede na to, ali so posamezniki heteroseksualno, biseksualno ali homoseksualno usmerjen. Lahko pa, kot pravi, trdimo, da je spolni predsodek pretežno neposredno uperjen proti homoseksualni skupnosti. Takšen predsodek definira sovražna in negativna vedenja s strani heteroseksualcev, ki jih izražajo skozi odpor, nestrinjanje in obsojanje homoseksualnih orientacij (Herek 2000, 19-21).

Z drugim delom posameznikovo večje ali manjše podpiranje istospolnih zakonskih zvez in družin povezujem s štirimi teoretskimi hipotezami.

## 3 ŠTIRI TEORETSKE HIPOTEZE

### 3.1 Bližina

V teoretskem okvirju govorim o predsodkih, ki so pravzaprav produkti socialne kategorizacije, pri čemer ljudje informacije o socialnih stanjih stvari sprejememo in predelamo na takšen način, da poudarimo določene značilnosti socialnih stanj in te značilnosti posplošimo v stereotipne predstave in sodbe (Ule 2004, 170).

V Ule (2004) najdemo dva temeljna učinka tovrstne kategorizacije; poudarjanje pretirane razlike med skupinami in podobnosti znotraj skupine (Ule 2004, 170).

»Ko se je študij obeh učinkov razširil na celo vrsto okolij, zlasti tistih, ki so obsegala kategorizacijo ljudi, je postalo jasno, da nista simetrična; obstajale so dosledne razlike v tem, kako so posamezniki zaznavali lastno in tujo skupino« (Nastran-Ule 1999, 36). Tako lahko vzamemo za primer homoseksualno in heteroseksualno skupino.

V nadaljnjem tekstu želim argumentirati, zakaj naj bi bližina in s tem povečano število informacij, spodbujalo strpnost med tujo in lastno skupino, in obratno pomanjkanje bližine in posledično informacij, povečalo nerazumevanje, kategorizacijo, posploševanje in negativno stereotipizacijo.

V vsakdanjem opazovanju pristranost, pri dojetanju znotraj skupinske homogenosti deluje tako, da se zdi tuja skupina bolj homogena, njeni člani pa bolj podobni drug drugemu kot člani lastne skupine: »oni so vsi enaki, mi smo vsi različni« (Nastran-Ule 1999, 36).

Ena razlaga učinka homogenizacije tuje skupine je, da izvira iz različne količine informacij, ki jih imamo o pripadnikih lastne in tuje skupine« (Linville v Nastran-Ule 1999, 37). »Običajno poznamo več posameznikov iz lastne skupine, z njimi imamo pogostejše stike in posledica je, da se bolj zavedamo razlik med njimi. Pripadnike tuje skupine pa, ki jih poznamo slabše, bomo zelo verjetno videli na bolj globalen in nediferenciran način« (Nastran-Ule 1999, 37). Ta model torej poudarja pomen različne seznanjenosti s pripadniki lastnih in tujih skupin.

»Naslednji model povzema nekoliko drugačno perspektivo in dokazuje, da niso pomembne informacije o številnih posebnih primerih ampak narava kategorije kot celote« (Park in sodelavci v Nastran-Ule 1999, 37).

*»Po tej razlagi ljudje ne ohranjajo popis določenih znanih ljudi iz lastne in tuje skupine, ampak bolj abstraktne koncepte kategorij kot celote, oblikovane po prototipnem pripadniku vsake, in določeno oceno o variabilnosti okoli te tipične osebe. Razlog za to, da je lastna skupina videti bolj variabilna, je v tem, da je koncept take kategorije istočasno bolj pomemben (ker vsebuje samega sebe), bolj konkreten (spet zato, ker imamo vsaj en primer, ki nam je zares dobro znan), in bolj začasen (zaradi domnevno večje motivacije, za ustvarjanje pravilnega vtisa o tistih, ki so nam psihološko blizu)« (Nastran-Ule 1999, 37).*

V teh dveh modelih avtorica predstavlja razlikovanje med poznavanjem in nepoznavanjem skupine. Poznavanje je tisto, ki pripomore k izoblikovanju jasnejše in realnejše slike o ljudeh, ki so del lastne skupine. Lahko povežemo z bližino in pretokom informacij. Nepoznavanje in odsotnost bližine pa lahko vodita v homogenizacijo, posledično pa v stereotipizacijo in tabuiziranje neke družbene skupine, ki pa je trdnejša, trajnejša in težje spremenljiva.

Pri stereotipiziranju »gre za proces pripisovanja lastnosti posameznika na osnovi njihove skupinske pripadnosti« (Nastran-Ule 2000, 157). Pri takšnem pripisovanju pa ljudi tipično obravnavamo tako, da so bolj podobni svojim članom in bolj različni od članov drugih skupin, kot so to v resnici, torej je to zaznavanje skupin lahko pristransko in diskriminatorno. Nagnjeni smo k prepričanju, da je skupina, ki ji pripadamo boljša od tiste, ki ji ne (Nastran-Ule 2000, 157). Razlike, ki se razvijajo na podlagi osebnostnih karakteristik skupine in posameznikov so barva polti, jezik, kultura, spolna usmerjenost idr.

Stereotipna zaznava in kategorizacija nas pripeljeta do tega, da vidimo in doživljamo posameznike iz drugih skupin kot manj sprejemljive in bolj podobne med seboj kot člane naše skupine (Nastran-Ule 2000, 162).

Lippman je stereotipe označil kot »selektivne, samoizpopolnjujoče in etnocentrične sodbe, ki konstruirajo neustrezno in parcialno reprezentacijo sveta« (Lippman v Nastran-Ule 1997, 156). V bistvu se skupine identificirajo tako, da postavijo meje svojega delovanja, zaradi česar se oblikujejo kategorije – kalupi skupinske in osebne identitete.

V drugem koraku iščem vzroke, ki, ne glede na pripadnost kategorije, posameznike različnih skupin lahko združujejo.

Dejavniki, ki vplivajo na prepletanje dveh kategorij so: skupna usoda, podobnost in bližina. Campbell in Rosch razlagata, da večina dražljajev v našem okolju ne nastaja v popolnoma določenih skupinah, ampak ti skoraj vedno vsebujejo element približnosti oziroma nejasnosti. Zlasti Campbell je identificiral te dejavnike, za katere se zdi, da pripeljejo do diskretnih entitet (to je ljudi), ki jih vidimo kot skupine (Campbell in Rosch v Nastran-Ule 1999, 43).

Za ljudi, ki se pojavljajo skupaj in se jim dogajajo podobne stvari, bi lahko rekli, da tvorijo kategorijo (s poudarkom, da ta kategorija ni več primarna, temveč oblikovana na novo, z drugimi dejavniki), torej jih razvrščamo skupaj. Tiste, ki so pogosto fizično blizu drug drugemu (bližina) bi za določene namene tudi lahko videli kot skupino (Nastran-Ule 1999, 43).

Če je kategorizacija eden ključnih rezultatov družbenih odnosov, bližina kot eden izmed dejavnikov te kategorizacije prispeva k večjemu razumevanju in podpiranju človeka (znotraj na novo nastale kategorije, skupine). Četudi sta posameznika iz prej ločenih kategorij (heteroseksualnost – homoseksualnost) se lahko z vstopanjem v isto (kot posledica bližine), detabuizirata, destereotipizirata, demistificirata in se s tem približujeta realnejšim podobam o drug drugemu. Večje število informacij v medosebnih odnosih oziroma tako imenovana večja intenzivnost stika, prav na podlagi realnejših podob soljudi, vodi k bolj odobravajočim pogledom na istospolnost.

### **3.2 Avtoritarna podrejenost**

Vznik legitimnosti pri avtoritarni figuri izhaja iz pozicije, ki jo zavzema do podrejenega subjekta, torej gre za samo avtoritarnost, ki ji dodeljuje pozicijo moči in se ne rabi upravičevati s sklicevanjem na racionalne argumente. Weber (1990) govori o treh čistih tipih legitimne oblasti: o Legalni oblasti na osnovi zakona, o Tradicionalni oblasti, na osnovi prepričanja v svetost že od nekdanj obstoječih redov in moči oblastnikov in slednji (katero bi rada izpostavila) Karizmatični oblasti na osnovi čustvene vdanosti osebi oblastnika in njenim po milosti vdanim sposobnostim karizme še posebej; magičnim sposobnostim, razodetjem, junaštvu, moči duha in govora (Weber 1990, 126-133).

»Poslušnosti velja izključno vodji osebno zaradi njegovih osebnih nevsakdanjih kakovosti in ne zaradi zakonsko določenega položaja ali tradicionalnega dostojanstva.



Zato se tudi, kolikor so mu pripisane te kakovosti, njegova karizma izpričuje z dokazi teh kakovosti« (Weber 1990, 130).

*Racionalni pojem »kompetence«, kakor tudi pojem stanovskega privilegija, ne obstajata. Za obseg legitimacije pooblaščenega privrženca ali učenca je merodajno zgolj poslanstvo oblastnika in njegova karizmatična lastnost. Upravljanju manjka sleherno spoštovanje pravil, bodisi zakonskih bodisi tradicionalnih. Označuje ga aktualno razodetje ali aktualna stvaritev, dejanje in zgled, sprejemanje odločitve od primera do primera, vsekakor torej – po merilih zakonske ureditve – iracionalno* (Weber 1990, 130).

Vera v karizmatično osebo velja za dolžnost, katero izpolnitev karizmatično legitimirani vodja terja zase in katere rešitev se kaznuje. Karizmatična avtoriteta je v svoji čisti obliki docela avtoritarna in oblastna (Weber 1990, 130-131). Pojem moči avtoritete na strani podrejenih ni nemoč, kot se zdi na prvi pogled, temveč poslušnost – pripravljenost na zavestno podrejanje tej moči (Ule 2009, 313). Karizmatično osebnost v tem primeru razumem kot pripadnost kateri koli avtoritarni figuri, ki bi lahko s svojo karizmo vplivala na podrejenost posameznika, skupine.

Iz sociološkega pogleda, ki ga ponuja Weber, bi morala karizmatična legitimnost avtoritet s prevlado birokracije v politiki izumreti. Adorno ponudi razlago legitimnosti karizmatične oblasti z obstojem avtoritarne osebnosti.

Avtoritarnost kot sindrom prefašizoidne osebnosti je Adorno s socialnopsihološkega pogleda na podlagi številnih raziskav leta 1950 izdal knjigo Avtoritarna osebnost. S sodelavci je razvili so tudi lestvico fašizma, ki je postala standardni instrument za operacionalizacijo tega pojma (Lamovec 1994, 197).

Sindrom avtoritarnosti so opredelili kot povezanost devetih spremenljivk med katerimi se bom osredotočila zgolj na eno – Avtoritarno podrejenost.

Študij avtoritarne osebnosti se je pozneje razširjal tudi na druga področja, s katerimi so želeli pojem avtoritarnosti razlagati ne le kot značilnost prefašizoidnih osebnosti, temveč ljudi katere koli politične in gospodarske ideologije.

»Način razmišljanja in delovanja, ki ga pripisujejo avtoritarni osebnosti je nezrelost, togost, čaščenje avtoritet na oblasti, slabo ponotranjenje standardov, obsojanje skupin, katerim posameznik ne pripada in istočasno idealiziranje skupin, ki jim pripada« (Lamovec 1994, 199). »Osebe s tako strukturo osebnosti nekritično sledijo vodjem

oziroma večini in se držijo konvencionalnih vrednot. Ker so manjšine tipično nekonvencionalne in drugačne jih avtoritarne osebnosti zavračajo in prezirajo» (Ule 2000, 179). Avtoritarna podrejenost kot eden izmed parametrov avtoritarne osebnosti išče podobne lastnosti posameznikov.

S primerom iz judovsko-krščanske tradicije je Južnič poskušal ponazoriti dilemo in razpeti vprašanje poslušnosti avtoriteti. Obrnil se je na primer stiske očaka Abrahama, kateremu je Bog zapovedal žrtvovati sina kot preizkušnjo njegove vere in torej pokornosti. Takole je rekel Bog: »Vzemi svojega sina, svojega edinca, ki ga ljubiš, Izaka, in pojdi v pokrajino Morijo in ga daruj tam v žgalno daritev na eni izmed gora, ki ti jih bom pokazal!« (Genesis, XXII/1-9 v Južnič 1985, 818). Abraham je ubogal, pa mu je Bog v zadnjem trenutku dovolil, da sina ne sežge (Južnič 1985, 818). Ilustracija prikazuje uveljavitev Boga kot avtoritarne figure ter Abrahamovo avtoritarno podreditev njegovi moči.

»O avtoritarnem podrejanju govorimo tedaj, ko lahko predvidevamo, da bo določena avtoriteta (institucija, država, starši, voditelji, nenaravne sile in drugo) pomembneje vplival/a na obnašanje, stališča, mnenja, čustva, motive drugih posameznikov« (Ule 2009, 312).

Adorno s sodelavci (2003) Avtoritarno podrejenost razlagajo kot ustvarjeno splošno vedenje in odnos do različnih avtoritarnih figur – starši, voditelji, nenaravne sile in drugo. Poslušnost in spoštovanje avtoriteti sta bili obravnavani kot najpomembnejši odliki, ki bi se ju moral otrok priučiti, prav tako pa tudi, da brez vprašanj sprejme odločitve višjih sil. Eden izmed pogledov govori o avtoritarni podrejenosti kot preprosto načinu obvladovanja ambivalentnih čustev do avtoritarnih figur: skrite sovražne in uporne impulze, ki jih je zadrževal strah, so pripeljali subjekt do pretiranega spoštovanja, poslušnosti in hvaležnosti (Adorno 2003, 196-197).

Adorno in sodelavci so domnevali, da je poglavitni vzrok take drže avtoritarna vzgoja v otroštvu. Osnovna poteza avtoritarne vzgoje je stroga disciplina, kjer se neposlušnost kaznuje z odtegotvanje ljubezni. Pojem avtoritarne osebnosti običajno označuje lastnosti subjektov, ki zaradi izkušenj iz otroških dni razvijejo specifične osebnostne značilnosti (Ule 2000, 179). Takšen otrok se svojih staršev boji, obenem pa je od njih odvisen. Na zavestni ravni starše spoštuje, nezavedno pa jih sovraži. Pozneje ta čustva prenese na

odnos do drugih avtoritet in simbolov moči ter na odnos do referenčnih skupin. Predsodki so potisnjeno sovraštvo, ki bi lahko, če jih ne bi prenesli na druge skupine, ogrozilo lastno. To je strah, ki ga otrok ni mogel izraziti, a ga je pozneje kot odrasel prenesel na »manjvredne«, stigmatizirane skupine in posameznike (Ule 2004,179).

Poslušnost in ubogljivost avtoritarnim figuram se, zaradi vseh odpovedovanj, stisk v posameznikovem otroštvu, pretvori v sovraštvo, ki deluje kot sprostitvena sila, ventil in išče nadomestne tarče, običajno zaznamovane subjekte ali skupine da se olajša frustracij.

### **3.3 Empatičnost**

Pred vsebinsko razlago empatičnosti naj poudarim, da sta empatija in empatičnost dva ločena pojma. Empatija je sposobnost posameznika za vživljanje v druge, pri empatičnosti pa gre za dejanje.

Teoretiki imajo glede pojma empatije precej različna mnenja. Razpon sega od čustvenega do razumskega oziroma kognitivnega vidika vživljanja v drugega sočloveka ali skupino. »Vsem različnim opredelitvam empatije je skupno, da poudarjajo predvsem emocionalni odziv opazovalca, ki ni le razumevanje čustvenega doživljanja drugega, temveč vključuje tudi opazovalčevo afektivno doživljanje« (Lamovec 1987, 234). Davis vidi »empatijo kot sposobnost interpretiranja in razumevanja izkušenj in čustev drugih« (Davis 1980, 4).

Pečjak in Avsec ponujata naslednjo definicijo: »Empatija je lastnost zavedanja, razumevanja in upoštevanja čustev drugih: občutljivost na to, kaj, kako in zakaj drugi čutijo to, kar čutijo« (Pečjak in Avsec 2003, 61). V svoji nalogi iščem predvsem posameznike, s tisto stopnjo empatičnosti, ki bo usmerjena v pomoč in k odpravljanju neenakopravnosti.

Batson (1997) je iskal prav posameznike, katerih empatija in pomoč segata do tistih, s katerimi se ne morejo primerjati ali poistovetiti. Posameznik prepozna edinstvenost problema, stiske ter izkušnje drugega, ki je njemu nepoznana, še več zna ceniti

neprijeten položaj, v katerem se drugi nahaja. V temu vidi Batson tudi nujen pogoj, ki vodi posameznika iz empatičnosti v pomoč – altruizem (Batson in drugi 1997, 497).

Batson domneva, da vsaj del altruističnega vedenja na osnovi empatije ne vsebuje egoističnih motivov, temveč izhaja neposredno iz zaznavanja tuje stiske in empatije. Osebe, ki nudijo pomoč na podlagi empatije, ob tem občutijo ugodje, vendar pa ti občutki in čustva niso nujno cilj dejanja. Eno glavnih vedenjskih razlik med egoistično in resnično altruistično motivacijo za pomoč, vidi v tem, da pri egoistični motivaciji posameznik, nudi pomoč, bodisi ne nudi pomoči ali se umakne, če se to ne ujema z njegovimi cilji, medtem ko se pri empatični altruistični motivaciji ne more niti noče izogniti dajanju pomoči. Pomoč drugemu je tedaj primarni cilj in vse drugo je temu podrejeno (Batson in drugi 1997, 497). Gre torej za tisto vedenje, ki za pomoč ne pričakuje osebnih nagrad ali priznanj (Smith in Mackie 1999, 503). Hipoteza empatičnost – altruizem o kateri govori, definira »empatijo kot v druge osebe orientirano emocionalno reakcijo posameznika, ki je skladna s percepcijo blagostanja druge osebe in definira altruizem kot motivacijsko stanje, ki ima ultimativni cilj – to je pomoč drugemu, za drugega« (Batson in drugi 1991, 413).

Istospolno usmerjeni bodo razumevanje za svojo željo in zahtevo po odpravi neenakopravnosti našli ravno v bolj empatičnih ljudeh, tistih, ki so se, kljub drugačnim izkušnjam, sposobni vživeti v stisko drugega in neposredno v pomoč.

Tudi Musek (1987, 214) se sprašuje ali avtentični, brezinteresni altruizem sploh obstaja.

Po Hoffmanu povzema, da obstaja en sam tak mehanizem in sicer mehanizem empatije - sposobnost vživljanja v položaj druge osebe, ki šele lahko sproži altruizem (Hoffman v Musek 1987, 214). Hoffmanov model razvoja empatičnega čustva vključuje več razvojnih modalitet od katerih prve tri omogočajo pojavljanje empatičnih odgovorov zgodaj v otroštvu. Te modaliete so lahko odgovorne tudi za avtomatične, nejevoljne dimenzije empatične odzivnosti pri starejših otrocih in odraslih (Musek 1987, 217). Takšna odzivnost se pojavlja predvsem med posamezniki, ki so si blizu, torej sorodniki, bližnji prijatelji itn.

Četrta in sploh peta modaliteta, *Smisel za drugega*, zahteva kognitivne procese višjega reda in je tista raven empatije, ki omogoča ljudem empatično reagirati tudi do nekoga, ki ni prisoten in poznan – kot na primer nekdo, katerega fizična bolečina ali ekonomske težave so zapisane v pogovoru ali v časopisu (Musek 1987, 217).

Vsaj prve stopnje empatije delujejo pri večini. Pri višjih stopnjah pa je odvisno od posameznikove sposobnosti vživljanja v druge. Posameznik, ki je sposoben razviti *smisel za drugega* bo pripravljen pomagati istospolni skupnosti tudi preko medijev, ali debat, ki izpostavljajo problem posameznikov istospolne skupnosti.

Prav tako tudi Zwolinski ugotavlja, da poteka razvoj pomoči v treh fazah: »najprej imamo egocentrično, torej egoistično obnašanje, nato pomoč podobnim osebam in končno pomoč osebam, ki niso podobne« (Zwolinski v Musek 1987, 215). Takšna empatična raven postane potencialno pomembna za razvoj pravičnosti celotne skupine ali razreda ljudi.

Bolj empatičen človek bo bolj sočuten do položaja istospolne skupnosti in posameznikov, do njihovega neenakopravnega položaja in stisk, v katerih so se znašli obstoječi pari in njihove družine (problem dedovanja, problem uveljavljanja starševstva,...). Ni pa jasno ali bo pomoč nudil na podlagi poznanstva in zavedanja konkretnih situacij, ki jo drugi doživlja ali bo sposoben razviti tisto raven empatičnosti, ki ga vodi v čisti altruizmu, torej pomoč naklonjeno podobnim in nepodobnim, poznanim in nepoznanim ter posameznikom ali skupinam v stiski.

### **3.4 Izraženost tradicionalne seksualne morale**

Obstajajo teorije, ki trdijo, da tradicionalno razumevanje seksualne morale izginja iz postmodernega prostora, na primer Giddensova o *Čistih razmerjih*. Druge teorije pa poudarjajo, da so spremembe, tako v razmerjih (Jamieson) kot tudi v dojetanju seksualnih praks v postmodernosti le navidezne. Primorac npr. opozarja, da so do neke mere se vse seksualne prakse, izven reproduktivnega nenaravne in perverzne.

Giddensova knjiga *Preobrazba intimnosti* nasprotuje tradicionalnim pogledom v kateri avtor ugotavlja radikalno spreminjanje intimnih razmerij pozne moderne. »Gre za proces generičnega prestrukturiranja zasebnosti, v katerem ima osrednjo vlogo nova oblika osebnih odnosov, tako imenovana Čista razmerja, ki se nanaša na razmere, v katerih posamezniki vstopajo v družbene odnose zavoljo samih sebe oziroma zavoljo tega kaj lahko iz tega odnosa pridobijo (Švab 1999, 874).

»Čisto razmerje obstaja le dokler prinaša partnerjem zadovoljstvo. Čisto razmerje se prav tako ne omejuje na zakonsko zvezo niti na heteroseksualno orientacijo in velja za vse vrste intimnih partnerskih razmerij« (Weeks v Švab 1999, 875).

Avtorica Lynn Jamieson Giddensu v določenih točkah oporeka. Pravi, da:

*v postmodernej nismo priča tako radikalnim prelomom intimnih razmerij, njihovih praksah, pomenih in percepcijah. Intimni odnosi so prej obligatorni kot neodvisni (starši-otroci) in prej hierarhični kot enakopravni (partnerski odnosi). Predvsem spolne razlike so prisotne v vseh oblikah intimnih razmerij, med partnerjema, med starši in otroci, med prijatelji, očitne so tudi koliko oba spola prispevata k intimnemu odnosu (Jamieson v Švab 1999, 875).*

»Spolna asimetrija v intimnih razmerjih in emotivno delo je po avtoričinem mnenju (v Švab 1999, 875) tudi najbolj trdovratna manifestacija in prag spolne neenakosti«.

Zgodovinsko pogojena zmes novih in starih položajev je dvostranska. Mlade ženske vzgojene v družbi izenačenih položajev, imajo višja pričakovanja, kot so jih imele ženske iz prejšnjih obdobj. Izenačitev pogojev pa je utopična tako na trgu delovne sile kot v zasebnem okolju – retorika enakosti je le navidezna, realni položaji moških in žensk še naprej ostajajo neenaki. Ravno ta neenakost pa žensko, ki je izobražena in samostojna, zopet žene nazaj v tradicionalne vloge (Beck in Beck – Gernsheim 2006, 22-30).

Giddensonova teorija je potemtakem idealnotipska, kljub temu, da v zadnjih letih družinska življenja doživljajo velike transformacije, katere je sicer Giddens dobro zaznal, vendar ne tudi večplastno razčlenil. Zelo pomembna opomba je tudi razumevanje pomena družinskih odnosov na intimni ravni, ki jih čista razmerja ne morejo razlagati. Ženska, ki naj bi se po njegovem mnenju rešila izpod reprodukcijskega jarma, se v določenih pogledih sploh ni uresničila ter še vedno v sebi nosi družbeno odgovornost materinstva, ki emancipatorne potenciale (množično zaposlovanje, izobraževanje, ločitev seksualnosti od reprodukcije), zadržuje in na neki način onemogoča. Ženska materinska (reprodukcijska) funkcija je še vedno pomemben element ženske identitete in tisti pogoj postmoderne zasebnosti, ki takšno zasebnost in tudi intimne odnose, sploh omogoča (Švab 1999, 876). Postmoderna družba še vedno proizvaja marginalizirane družbene statuse – identitete in življenjske stile, kar velja tudi za mojo specifično skupino. Posamezniki se resda vedno bolj osvobajajo jarma represivne tradicije, vendar v igri

ostaja dobršno število družbeno naturaliziranih dejavnikov; med njimi je »heteroseksualna predpostavka« samo eden od mnogih negativnih dejavnikov, ki vpliva na življenje neheteroseksualcev.

Homoseksualcem se z vidika tradicionalnosti prav tako očita nefunkcionalnost seksualnih organov in so zaradi tega »interpretirani kot protinarni in nenormalni. Z vidika homofobov so homoseksualci s spolnostjo obsedeni ljudje in kot takšni nevarni za obstoječi družbeni red« (Kuhar 2006, 541).

»Homoseksualec kot specifični družbeni subjekt je bil oblikovan in se je lahko pojavil šele znotraj moralnega, legalnega, medicinskega in psihiatričnega diskurza, praks in institucionalnih aparatov poznega 19. stoletja, ko se pojavijo teorije o seksualni perverzности« (Kuhar 2001, 11).

»Razlikovanje med naravnim in nenaravnim, to je perverznim, je bilo vselej del tradicionalne spolne morale« (Primorac 2002, 69).

»Če v običajnem govoru rečemo, da je neka vrsta seksualnega vedenja ali usmerjenosti nadnaravna ali perverzna, jo navadno obsodimo in impliciramo, da obstaja objektivni razlog, na katerem ta obsodba temelji – razlog, ki ga narekuje narava« (Primorac 2002, 69). Vrste seksualnega vedenja, ki tradicionalno veljajo za nenaravne ali perverzne vključujejo poleg drugih perverzности tudi homoseksualnost.

Zdi, da obstaja močna povezava med pojmom seksualne perverzности in nenaravnega seksa. Povezavo med naravnim in perverznim posebej poudarja tradicionalni pogled na seks v zvezi s prokreacijo in zakonsko zvezo (Primorac 2002, 69-72). Ta pogled obsoja vse seksualne prakse, ki so izven reproduktivnega. Obsojanje temelji na tezi, da je prokreacija naravni smoter ali funkcija seksualnih organov in dejanj, kar implicira, da so vrste seksualnega vedenja, ki ne sovpadajo s tem smotrom ali funkcijo, tudi nenaravne, nemoralne, perverzne. Zdi se, da to povezovanje ideje o seksualni perverzности s pojmom narave in razlikovanje med naravnim in nenaravnim daje obsojevalni moralni rabi tega izraza posebno moč in tudi določen videz objektivnosti in – v nekaterih kontekstih – skoraj znanstvene avtoritete (Primorac 2002, 69-72).

»Tudi če je določena vrsta seksualnega vedenja ali preference – recimo homoseksualnost – zares biološko nefunkcionalna in v tem smislu nenaravna, nikakor ni jasno, da je tudi nemoralna, in sicer nemoralna ravno zaradi tega razloga« (Primorac 2002, 71).

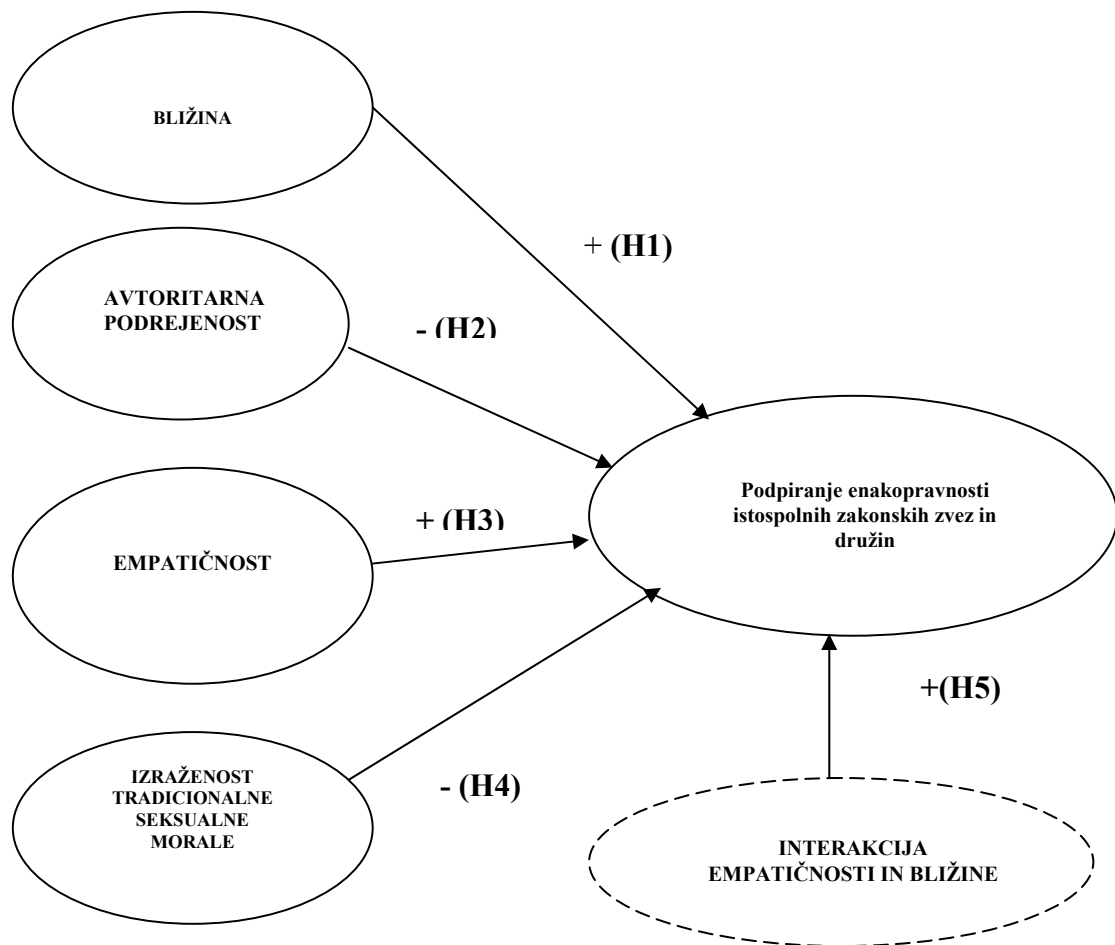
Kljub tendenci čistih razmerij tradicionalni pogledi na heteroseksualni in homoseksualni partnerski odnos strani ostajajo bolj ali manj usidrani v normah, vrednotah itd. ter se odmikajo od čistih razmerij in nadaljujejo tradicijo neenakopravnosti. Ta še vedno zagovarja žensko materinsko (reprodukcijsko) funkcijo, ki pomembno definira žensko, reprodukcijski jarem v katerega so vpeti partnerski odnosi in hierarhični odnos med moškimi in žensko kot nekaj naravnega in normalnega.

S tem, ko se heteroseksualni partnerski odnos dojema v luči tradicionalnega pogleda, se ta razširja tudi na druge oblike seksualnih praks in razmerij in ustvari razmejitev med naravnim in nenaravnim. To stori pod okriljem samoumevne heteroseksualne predpostavke. V njenem središču je reprodukcija kot naravni smoter seksualnih organov in partnerskega razmerja, kar istospolnost kategorizira kot nefunkcionalno in posledično nemoralno, saj ustvarja prepričanje, da je nenaravno tudi nemoralno. Bistvo tradicionalnega pogleda je torej reprodukcija, ki je homoseksualci ne morejo dosegati. Prihaja do bojazni, da bodo nove oblike seksualnih praks in nove oblike skupnega bivanja s seboj prinesle radikalno razvrednotenje pojma družine in partnerskega odnosa, da bodo pomenile nezmožnost nadaljevanja lastne vrste (v smislu patriotske zaskrbljenosti) in da bodo imele za posledico dekonstrukcijo moškosti in ženskosti.



## 4 MODEL POVEZANOSTI SPREMENLJIVK

Slika 4.1: Grafična ponazoritev raziskovalnega modela



## **4.1 Definicije spremenljivk**

### **4.1.1 Odvisna spremenljivka**

#### **Podpiranje enakopravnosti istospolnih družin**

##### Definicija:

Je prepričanje, da istospolnim partnerjem pripadajo enake pravice kot heteroseksualnim.

### **4.1.2 Neodvisne spremenljivke**

#### **Bližina**

##### Definicija:

Pomeni intenzivnost (količino, čustveno navezanost in vzajemno oporo) osebnega stika z istospolno osebo.

#### **Avtoritarna podrejenost**

##### Definicija:

Je idealiziranje avtoritarnih figur ter podredljivo, nekritično stališče do njih (Adorno 2003, 198).

#### **Empatičnost**

##### Definicija:

Je zmožnost zavedanja, razumevanja in upoštevanja čustev drugih ter občutljivost na to, kaj, kako in zakaj drugi čutijo, kar čutijo (Pečjak in Avsec 2003, 61).

#### **Izražnost tradicionalne seksualne morale**

##### Definicija:

Je prepričanje, da so reprodukcija in iz nje izpeljane oblike skupnega bivanja in seksualnosti, naravne in normalne.

## **4.2 Hipoteze in argumentacija**

### **4.2.1 Hipoteza Bližine**

**H:** Bližina povečuje podpiranje enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin.

Argumentacija:

Če je kategorizacija eden ključnih rezultatov družbenih odnosov, bližina kot eden izmed dejavnikov te kategorizacije, prispeva k večjemu razumevanju in podpiranju človeka (znotraj na novo nastale kategorije, skupine). Četudi sta posameznika iz prej ločenih kategorij (heteroseksualnost – homoseksualnost) se lahko z vstopanjem v isto (kot posledica bližine) detabuizirata, destereotipizirata, demistificirata in se s tem približujeta realnejšim podobam o drug drugemu.

### **4.2.2 Hipoteza Avtoritarne podrejenosti**

**H:** Avtoritarna podrejenost posameznika zmanjšuje podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin.

Argumentacija:

Avtoritarna podrejenost je bila ustvarjena kot splošen odnos do različnih avtoritarnih figur – starši, starejši ljudje, voditelji, nadnaravne sile in drugo. Sovražnost do avtoritet – in skrito zavedanje o njihovi nepravčnosti, sebičnosti dominantnosti – se preslika na zunanjega sovražnika, običajno stigmatiziranih posameznikov ali skupin. (Adorno 2003: 196-197).

### **4.2.3 Hipoteza Empatičnosti**

**H:** Empatičnost posameznika povečuje podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin.

Argumentacija:

Empatija je sposobnost posameznika za vživljanje v čustva drugih, ne glede na to, ali posameznika pozna ali ne. Iz tega sledi, da bo empatičen človek zaznal stisko in čustva istospolnih ob neenakopravnosti njihovega položaja, zato bo bolj nagnjen k pomoči in sočustvovanju.

#### **4.2.4 Hipoteza Izraženosti tradicionalne seksualne morale**

**H:** Izraženost tradicionalne seksualne morale zmanjšuje podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin.

Argumentacija:

Reprodukcija je naravni smoter seksualnih organov in partnerskega razmerja. Iz tega sledi, da je istospolnost nefunkcionalna in posledično nemoralna. Ravno zaradi nefunkcionalnosti in nemoralnosti, ki definira istospolna razmerja in prakse, pa predvidevam, da se bodo pripadniki tradicionalnega pogleda posledično manj strinjali z enakopravnostjo istospolnih partnerskih razmerij in družin.

#### **4.2.5 Hipoteza interakcije Empatičnosti in Bližine**

**H:** Interakcija Empatičnosti in Bližine povečuje podpiranje istospolnih zakonskih zvez in družin.

Argumentacija:

Za preverjanje te hipoteze sem se odločila, ker sem želela dodatno preizkusiti neodvisno spremenljivko Empatičnost. Bolj emaptičen posameznik se bo čustev in doživljanj istospolno usmerjenih posameznikov zavedal, jih razumel in upošteval. Ni pa jasno do kakšne mere. Lahko bo pomoč izvajal na podlagi poznanstva in zavedanja konkretnih situacij, ki jo drugi doživlja, med drugim tudi istospolno usmerjen posameznik ali pa bo sposoben razviti tisto raven empatičnosti, ki ga vodi v čisti altruizem - pomoč naklonjeno podobnim in nepodobnim, poznanim in nepoznanim ter posameznikom ali skupini. S tem želim preveriti dvoje: prvič ali Empatičnost res ni (vsaj neposredno) povezana z Bližino, in drugič: ali bo njuna interakcija zmanjšala ali povečala podpiranje istospolnih zakonskih zvez in družin.

## 4.3 Operacionalizacija in zbiranje podatkov

### 4.3.1 Odvisna spremenljivka

#### Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin

Odvisno spremenljivko sem merila z 10 indikatorji, na katere so vprašani odgovarjali v stopnjah od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno nestrinjanje ter 5 popolno strinjanje.

<b>V kolikšni meri se strinjate s trditvijo,</b>	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Deloma se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
da lahko moška partnerja posvojita otroka.	1	2	3	4	5
da lahko ženski partnerki posvojita otroka.	1	2	3	4	5
da bi bila dovoljena umetna oploditev lezbijk.	1	2	3	4	5
da bi istospolno usmerjeni partnerji imeli pravico do zakonske zveze.	1	2	3	4	5
da se med istospolno usmerjenima posvojiteljema in posvojenim otrokom ustvari enako razmerje kot je med starši in otroci.	1	2	3	4	5
da se istospolno partnersko skupnost z otroci obravnava kot družino.	1	2	3	4	5
da istospolna partnerja pridobita vse pravice staršev kot so npr. materinski in očetovski dopust.	1	2	3	4	5
da imajo istospolni partnerji možnost kandidirati za rejnike.	1	2	3	4	5
da morajo imeti istospolni partnerji enake pravice dedovanja kot heteroseksualni	1	2	3	4	5
da se položaj istospolnih in raznospolnih parov povsem izenači.	1	2	3	4	5

### 4.3.2 Neodvisne spremenljivke

Z zvezdico označeni indikatorji (pri spremenljivkah Empatičnost, Avtoritarna podrejenost in Izraženost tradicionalne seksualne morale) so merili obratno vrednost spremenljivke, ki sem jih nato rekodirala (glej prilogo C: Rekodiranje indikatorjev).

#### Bližina

Na podlagi teorije sem za Bližino določila devet indikatorjev po Thurstonovem postopku. S pomočjo sociologov sem določila devet stopenj intenzivnosti stika z istospolno osebo (količina, čustvena navezanost in vzajemna opora). Ti so po navodilu (glej prilogo A: Navodila za sociologe) navedene indikatorje rangirali s številkami od 1 do 9 (1 pomeni najnižjo stopnjo intenzivnosti stika, 9 pa najvišjo), potem pa sem z izračunom aritmetične sredine in standardnega odklona svoje postavke uvrstila v 9 stopenj (od 1,3 do 8,6) (glej prilogo Č: Eksperti pri Thurstonovem postopku).

Na velikem vzorcu so pozneje anketirani morali z DA/NE odgovoriti, katerega izmed navedenih stikov, če sploh, imajo z istospolno osebo. Vse stike z istospolno usmerjeno osebo sem na koncu združila v eno spremenljivko pod imenom Bližina.

<b>Ali je oz. je bila istospolno usmerjena oseba vaš...</b>	<b>DA</b>	<b>NE</b>
Stalni ponudnik storitev (prodajalec, veterinar, zdravnik, frizer...)		
Sosed		
Sodelavec, sošolec		
Družinski prijatelj		
Prijatelj v širšem krogu (kolega, tujina, klapa, ...)		
Prijatelj v ožjem krogu		
Daljni sorodnik		
Sorodnik v razširjeni družini (bratrance, sestrične, tete strici,...)		
Sorodnik v ozkem družinskem krogu		

### **Avtoritarna podrejenost**

Indikatorje sem sestavila iz Adornovega standardiziranega vprašalnika o Avtoritarni osebnosti, pri čemer sem se osredotočila zgolj na eno dimenzijo Adornovega proučevanja, na podrejenost. Vprašalnik sem prilagodila današnjim družbenim razmeram, saj je bil prvotni vprašalnik sestavljen v petdesetih letih, kjer so vladale radikalno drugačne družbene razmere in vrednote. Nekatero indikatorje sem povzemala tudi iz novejših raziskav avtoritarne osebnosti, ki sem jih prav tako morala prilagoditi, saj se je večina vprašalnikov osredotočalo na ameriško populacijo. Sklop 9 indikatorjev so vprašani ocenjevali na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno nestrinjanje in 5 popolno strinjanje.

<b>Označite koliko se strinjate s trditvijo...</b>	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Deloma se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Otroci svojim staršem ničesar ne dolgujejo.	1	2	3	4	5
Pomembno za učinkovito delo je, da imajo podrejeni pri odločanju veliko svobode.	1	2	3	4	5
*Preveč verjamemo v znanost, premalo v občutke in verovanje.	1	2	3	4	5
Zaupati višjim silam, ki odločajo o prihodnosti, je zastarelo in neracionalno.	1	2	3	4	5
*Učitelji učencem danes dajejo preveč svobode.	1	2	3	4	5
Ljudje preveč sledijo avtoritetam.	1	2	3	4	5
Obramba domovine ni pomembna naloga mladine.	1	2	3	4	5
*Odločni voditelji bi morali v naši družbi imeti več moči.	1	2	3	4	5
*Kar mladina potrebuje, je več trde discipline.	1	2	3	4	5

## Empatičnost

Čustveno dimenzijo empatije sta merila avtorja Mehrabian in Epstein pri odraslih ljudeh in adolescentih. Tudi sama sem uporabila njuno skalo (Emotional Empathic Tendency Scale). Ta vsebuje med seboj korelirane aspekte empatije: nagnjenost k emocionalni nalezljivosti, sprejemanje občutkov nepoznanih oseb, ekstremna emocionalna občutljivost, ganjenost ob percipiranju pozitivnih doživetij drugega, tendenca doživljanja sočutja in želja biti v kontaktu z drugimi, ki imajo problem (Mehrabian in Epstein 1971, 527-528). Indikatorje te spremenljivke sem prevedla, nekatere pa izpustila zaradi kulturne specifičnosti na katero se je naslanjala prvotna raziskava. Tako sem uporabila zgolj 28 indikatorjev (od 33-ih), pri čemer so se anketirani morali odločati na lestvici od 1 do 5. 1 pomeni, da za posameznika trditev sploh ne drži in 5, da zanj popolnoma drži.

<b>Koliko se strinjate s trditvijo...</b>	Sploh ne drži	Ne drži	Deloma drži	Drži	Popolnoma drži
Razžalosti me, če vidim osamljenega tujca v družbi.	1	2	3	4	5
Ljudje bi morali biti bolj pozorni na občutja in čustva živali.	1	2	3	4	5
*Osamljeni ljudje, ki se smilijo samim sebi, so lahko nadležni.	1	2	3	4	5
Če so drugi okrog mene nervozni, tudi sam/a postanem nervozen/a.	1	2	3	4	5
*Včasih me zmoti, kadar ljudje preveč na glas izražajo svojo srečo.	1	2	3	4	5
Ko gre za prijateljeve probleme, se tudi sam/a močno čustveno vpletem.	1	2	3	4	5
Včasih me lahko besedila ljubezenskih pesmi močno ganejo.	1	2	3	4	5
Grozno mi je, ko ljudem prinašam slabe novice.	1	2	3	4	5
Moje počutje je odvisno od ljudi okoli mene.	1	2	3	4	5
*Ne razburim se le za to, ker se je tudi moj/a prijatelj/ica.	1	2	3	4	5
Osreči me, ko gledam ljudi odpirati svoja darila.	1	2	3	4	5
Močno me razžalosti, ko vidim ljudi jokati.	1	2	3	4	5
V junake iz romanov se res lahko vživim.	1	2	3	4	5
Kadar nekdo z nekom grdo ravna, pobesnim.	1	2	3	4	5
*Sposoben/na sem ostati miren/a, četudi so vsi okoli mene vznemirjeni.	1	2	3	4	5
*Ko prijatelj/ica začne govoriti o svojih problemih, se počutim nelagodno.	1	2	3	4	5
*Tako se nalezem smeha drugega.	1	2	3	4	5
*Včasih me v kinu zmoti jokanje in smrkanje.	1	2	3	4	5
*Sposoben/a sem se odločati brez vpliva čustev drugih.	1	2	3	4	5
Če so ljudje okoli mene potrti, se vznemirim.	1	2	3	4	5
Zelo sem potr/a, ko vidim nemočne stare ljudi.	1	2	3	4	5
Potr/a sem, kadar vidim, kako nekatere stvari vznemirijo ljudi.	1	2	3	4	5

Trpim, ko vidim žival v stiski.	1	2	3	4	5
*Vživljanje v knjige je otročje.	1	2	3	4	5
*Včasih ne razumem, zakaj ljudje jočejo.	1	2	3	4	5
Ko gledam film, se vanj res vživim.	1	2	3	4	5
*Večkrat lahko kljub navdušenju ostalih ostanem hladen/a.	1	2	3	4	5
*Mali otroci večkrat jokajo brez pravega razloga.	1	2	3	4	5

## Tradicionalna seksualna morala

Pri proučevanju te spremenljivke sem indikatorje poiskala sama, naslanjajoč se na različne vidike teorij. Ta spremenljivka obsega 19 indikatorjev na katere so anketirani odgovarjali od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni popolno nestrinjanje in 5 popolno strinjanje.

Označite koliko se strinjate s trditvijo...	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Deloma se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Bistveno je, da se ustvari tak partnerski odnos, v katerem je potencial za družino.	1	2	3	4	5
*Ni nujno, da se moški in ženska odločita ostati skupaj za vedno.	1	2	3	4	5
Otrok ne more normalo odrasti, če nima obeh staršev.	1	2	3	4	5
*Poroka je nepotrebna in zastarela institucija.	1	2	3	4	5
Ločitev je sprejemljiva samo takrat, kadar je za vse vpletene nadaljnjo skupno življenje nefunkcionalno.	1	2	3	4	5
Monogamija je edina sprejemljiva oblika skupnega bivanja.	1	2	3	4	5
Vzgoja otrok in gospodinjstvo sta bolj ženska kot moška domena.	1	2	3	4	5
Moški so bolj razumski, ženske bolj čustvene.	1	2	3	4	5
Spolni odnos med partnerjema je popolnoma intimna stvar, o kateri se ne razpravlja.	1	2	3	4	5
*One night stand ni nič spornega.	1	2	3	4	5
*Prešuštvo moškega je enako moralno sporno kot prešuštvo ženske.	1	2	3	4	5
Swinganje je moralno sporno.	1	2	3	4	5
*Ženska mora v spolnem odnosu prevzeti aktivno vlogo in poskrbeti za svoje zadovoljstvo.	1	2	3	4	5
Večja seksualna promiskuiteta je za moškega bolj sprejemljiva kot za žensko.	1	2	3	4	5
Ljudje bi morali pred poroko nabrati različne seksualne izkušnje.	1	2	3	4	5
Tisti v zvezi so srečnejši od samskih.	1	2	3	4	5
Otrok pri odraščanju potrebuje biološke starše.	1	2	3	4	5
Otroci v versko, kulturno, jezikovno mešanih zakonih imajo težavnejše odraščanje kot pa otroci v ne mešanih zakonih.	1	2	3	4	5
Če ženska dovoli prekinitve nosečnosti s splavom, je to obsojanja vredno.	1	2	3	4	5



### **Kontrolne (sociodemografske) spremenljivke**

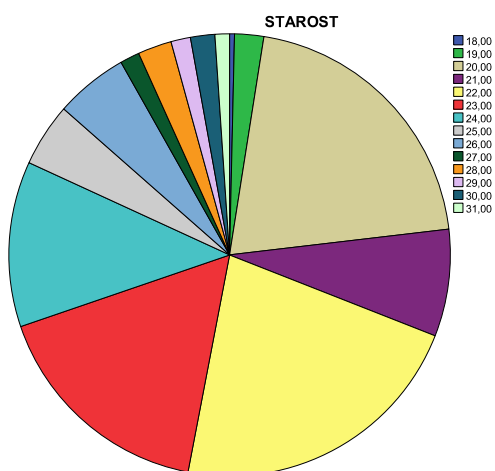
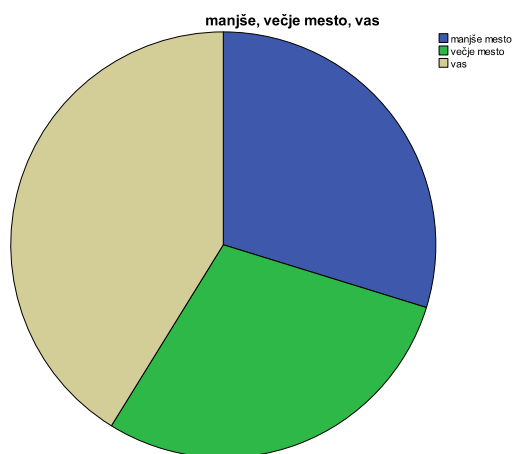
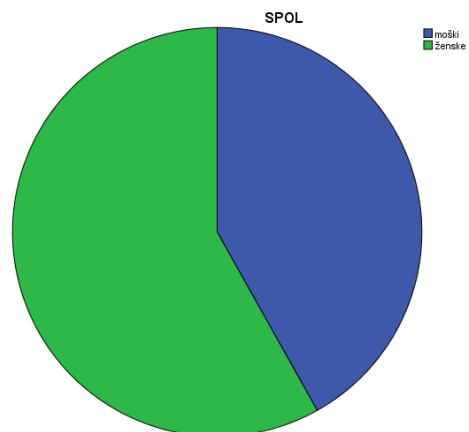
Spol, Kraj rojstva in letnica rojstva. Spol (moški/ženska) in kraj rojstva (manjše mesto/večje mesto/vas) so anketirani študentje obkrožili, letnico rojstva pa vpisali. Zaradi boljšega pregleda sem letnico rojstva spremenila v Starost.

Za raziskavo sem uporabila tako imenovani neverjetnosti oziroma priložnostni vzorec. Pilotsko raziskavo sem najprej preizkusila na dveh majhnih vzorcih (prvi je vključeval 10 študentov in drugi 22). V marcu sem izvedla prvi vzorec vendar vprašalnik še ni bil dovršen. Tako sem se lotila še drugega manjšega vzorca v aprilu, ki mi je prinesel izboljšave.

V maju in juniju sem anketirala vzorec 300 študentov, ki so odgovarjali na 5 sklopov vprašanj. Iz vzorca sem izločila dvanajst vprašanih, ker me je zanimal pogled heteroseksualnih posameznikov (in ne homoseksualnih ali biseksualnih) na homoseksualno skupnost in njihove pravice. Predvidevam, da pripadniki homoseksualne skupnosti verjetno niso v neskladju s svojo skupino. Drugi razlog za izločitev dvanajstih vprašalnikov pa je v dejstvu, da hipoteza o Avtoritarni podrejenosti ne bi držala, če bi nanjo odgovarjali pripadniki proučevane skupine. To pa zato, ker se sovraštvo avtoritarno podrejene osebe preslikava na drugo skupino v družbi, v mojem primeru je to homoseksualna skupnost.

Podatke sem pridobila na Univerzah v Ljubljani, Mariboru in Kopru. Ankete sem izvajala na petindvajsetih fakultetah in triinštiridesetih smereh. Anketirani so bili izrecno študentje dodiplomskega in podiplomskega študija, pri čemer sem zajela starostno skupino od 18 do 49, povprečna starost je bila 24 let. Anketirane, stare nad 30 let sem iz obdelave izločila. V raziskavi sem potrebovala zgolj povprečno študentko populacijo, ne generacijskih razlik. Vzorec je zajemal 169 žensk (in 8 žensk v neveljavnem vzorcu) in 120 moških (in 3 moške v neveljavnem vzorcu), skupaj torej 300 študentov.

Slika 4.2: Prikaz deležev kontrolnih spremenljivk



## **5 EMPIRIČNI DEL**

### **5.1 Statistična analiza podatkov**

Pridobljene podatke iz anketnih vprašalnikov sem prenesla v sistemsko datoteko programa PASW Statistics 18. S pomočjo tega sem tudi izvedla analizo podatkov. Najprej sem se morala prepričati o sami zanesljivosti spremenljivk, torej ali spremenljivka bolj ali manj meri le eno dimenzijo. S histogrami frekvenčnih porazdelitev sem se prepričala o normalni porazdelitvi. Preden pa sem z regresijo preverjala model, sem izrisala razsevne grafikone, ki so mi pomagali ugotoviti, če obstaja res kakšna močna nelinearna povezanost med posamezno neodvisno spremenljivko z odvisno. Nato sem z linearno regresijo preverila celoten model vseh spremenljivk.

### **5.2 Deskriptivne statistike indikatorjev in deskriptivna statistika indikatorjev odvisne spremenljivke**

Indikatorji vseh spremenljivk se porazdeljujejo približno normalno, tako mi ni bilo treba nobenega izločiti (glej prilogo E: Deskriptivne statistike indikatorjev vseh spremenljivk).

Kot zanimivost bi si nadalje lahko ogledali deskriptivno statistiko indikatorjev odvisne spremenljivke. Kar se tiče same odvisne spremenljivke se je izkazalo, da se vprašani deloma strinjajo z vsemi pravicami istospolnih zakonskih zvez in družin. Najmanj se strinjajo s posvojitvijo otrok, sploh kadar gre za moški homoseksualni par (čeprav se vrednost še vedno giblje okoli 3), medtem ko so splošne pravice – vstopanje v zakonsko zvezo, dedovanje – torej pravice, ki ne zadevajo otrok, bolj sprejete (vrednost se giblje okoli 4) (glej prilogo D: Deskriptivna statistika indikatorjev odvisne spremenljivke).

Rezultati odvisne spremenljivke so bili pričakovani, saj splošna naravnost javnega mnenja glede te problematike kaže, da kar zadeva pravice samega istospolnega para (zakonsko urejanje njunega odnosa) so naravnave ljudi bolj pozitivno usmerjene. Ko pa v to polje razprave vstopa otrok, se njihova podpora zmanjša. Kljub razlikam so bile le-te minimalne (vrednosti so se pri vseh indikatorjih gibale okoli 3). Po podatkih Eurobarometra se je s sklenitvijo istospolne zakonske zveze strinjalo 31% Slovencev, in le 17% s posvojitvijo otrok (Eurobarometer 2006).

### 5.3 Zanesljivost spremenljivk

Zanesljivost nekaterih spremenljivk sem merila s Cronbachovim testom  $\alpha$ . S tem sem ugotovila, kako dobro skupina indikatorjev posamezne spremenljivke meri le eden – enodimenzionalen latentni konstrukt.

Tabela 5.1: Test zanesljivosti spremenljivk

Spremenljivka	$\alpha$
Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin	0,965
Avtoritarna podrejenost	0,406
Empatičnost	0,785
Izraženost tradicionalne seksualne morale	0,777

Pri odvisni spremenljivki *Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin* ter neodvisnima – *Tradicionalni seksualni morali* in *Empatičnosti* – je Cronbachov test pokazal visoko zanesljivost. Pri *Avtoritarni podrejenosti* pa nižjo zanesljivost oziroma kaže na njeno multidimenzionalnost (glej prilogo F: Test zanesljivosti spremenljivk in prilogo G: Korelacijske matrike indikatorjev ene spremenljivke). Analize zanesljivosti pri Bližini ni bilo smiselno uporabiti. Indikatorji merijo različne stike z istospolno osebo in povezava med njimi ni potrebna. Anketiranec je imel možnost izbrati vse ali le enega izmed stikov z istospolno osebo (glej Tabelo 5.1).

### 5.4 Frekvenčna porazdelitev

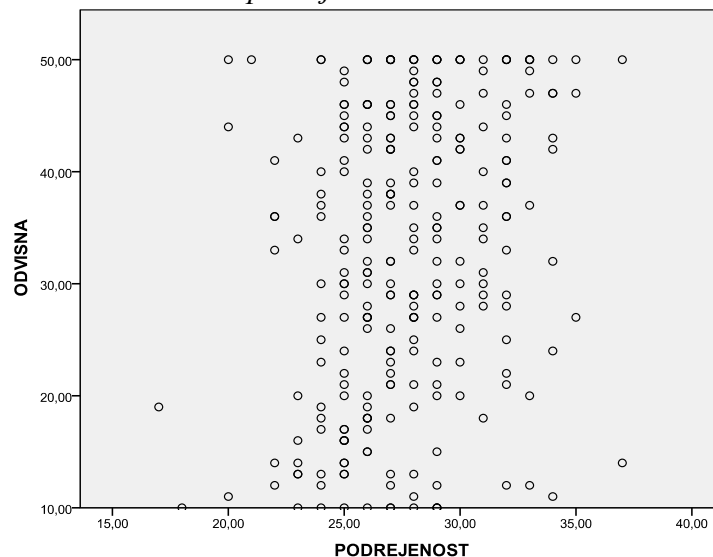
Pri frekvenčni porazdelitvi posameznih spremenljivk sem izračunala aritmetično sredino, standardni odklon ter mere sploščenosti in asimetrije. Če je spremenljivka približno normalno porazdeljena, potem jo statistični karakteristiki aritmetična sredina in standardni odklon zelo dobro opisujeta. V primeru unimodalne porazdelitve spremenljivke, ki pa je bolj ali manj asimetrična in bolj ali manj sploščena (koničasta), pa je potrebno izračunati še stopnjo asimetrije in sploščenosti (koničavosti). To lahko na več načinov merimo s koeficienti asimetrije in sploščenosti (Ferligoj, 1995:56). Spremenljivka se porazdeljuje normalno takrat, ko sta koeficienta sploščenosti in asimetrije med [-1 in 1] (glej prilogo H: Deskriptivna statistika spremenljivk in prilogo I: Frekvenčna statistika Bližina).

Odvisna spremenljivka se ne porazdeljuje normalno saj sta koeficienta asimetrije in sploščenosti  $[-0,254$  in  $-1,188]$ , torej je spremenljivka nekoliko sploščena. Tudi Bližina se ne porazdeljuje normalno saj sta njena koeficienta  $[1,214$  in  $1,254]$ . Histogram Bližine pravzaprav odslkava realnost (glej prilogo J: Histogrami spremenljivk), saj večina ljudi dejansko nima stika z istospolno usmerjeno osebo; število ljudi, ki pa imajo stik, z njegovo intenzivnostjo upada. Vse ostale spremenljivke se porazdeljujejo dokaj normalno. Avtoritarna podrejenost  $[0,056$  in  $0,605]$  in Empatičnost  $[0,044$  in  $0,288]$  sta nekoliko zamaknjeni v desno. Izraženost tradicionalne seksualne morale  $[0,356$  in  $0,052]$  pa je nekoliko asimetrična v levo.

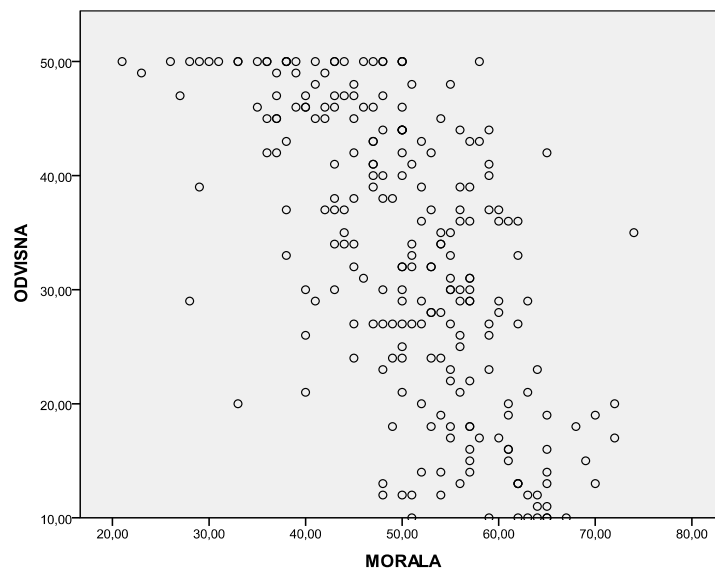
## 5.5 Razsevni grafikon

Razsevni grafikon so pokazali, da pri spremenljivkah - razen Bližine - ni neke opazne nelinearne povezanosti. Pri Bližini pa sem imela nekoliko težav (glej Razsevni grafikon 5.4)

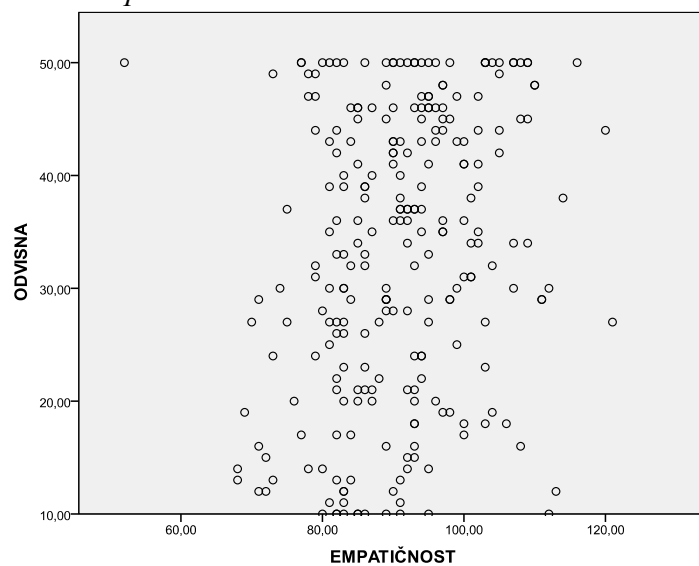
*Razsevni grafikon 5.1: Avtoritarna podrejenost*



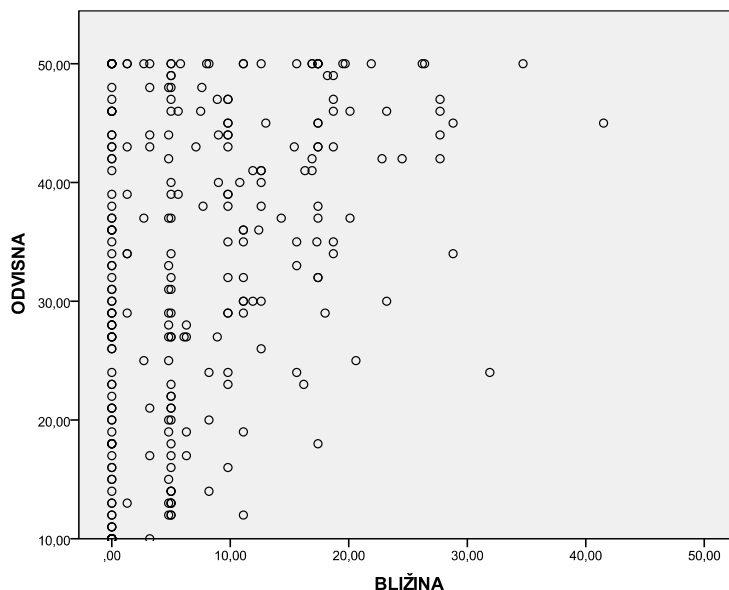
*Razsevni grafikon 5.2: Izraženost tradicionalne seksualne morale*



*Razsevni grafikon 5.3: Empatičnost*



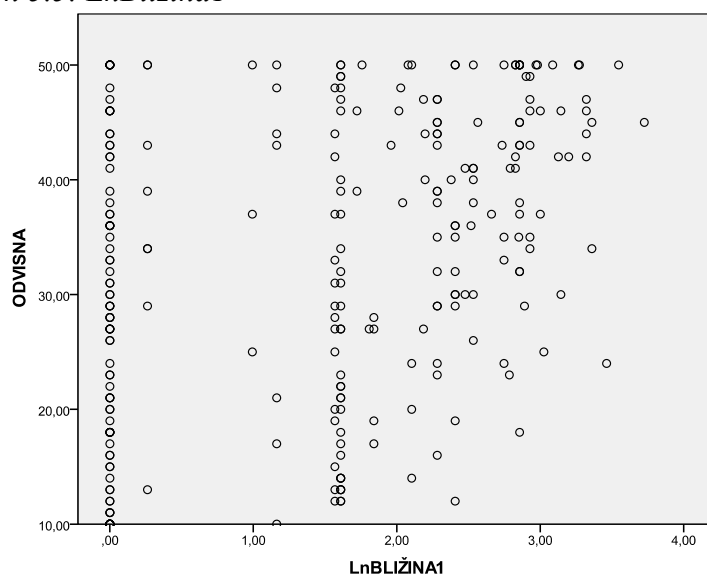
Razsevni grafikon 5.4: Bližina



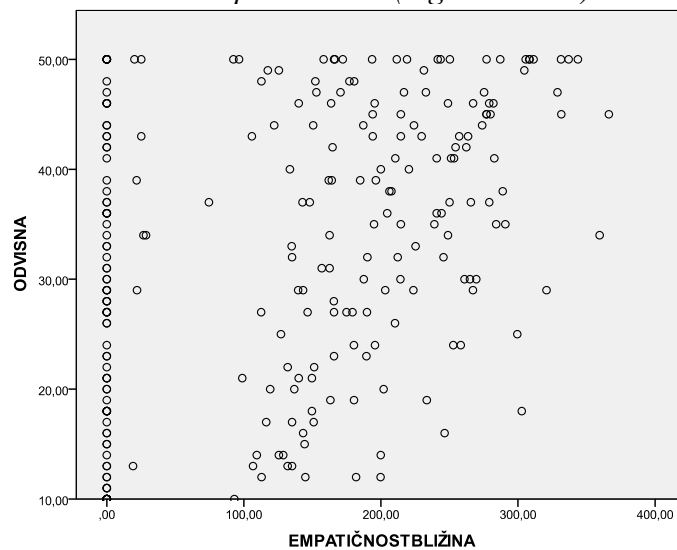
Razlaga nelinearne povezanosti Bližine:

Med spremenljivkama ni bilo linearne povezanosti. S pomočjo naravnega logaritma sem spremenljivko Bližina pretvorila in sicer vrednost 0, v vrednost 1, vse ostale vrednosti so ostale enake. To sem izvedla zaradi praktičnosti – logaritemska funkcija je definirana le za vsa pozitivna realna števila. Sklop indikatorjev, ki so prej tvorili skupno spremenljivko Bližina, sem zamenjala z imenom Lnbližina1 (glej prilogo J: Histogrami). Od tu dalje sem operirala le s to Bližino. Iz razsevnega grafikona tokrat vidimo, da ni kakšne opazno nelinearne povezanosti.

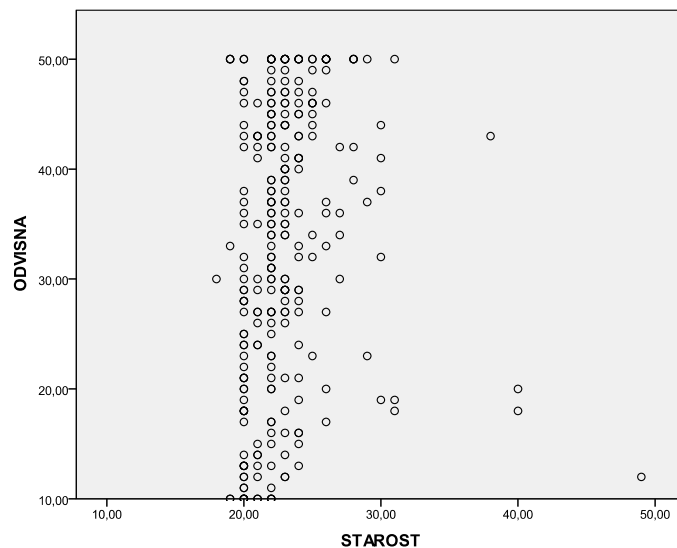
Razsevni grafikon 5.5: LnBližina1



Razsevni grafikon 5.6: Produkt Empatičnosti in (logaritmirane) Bližine



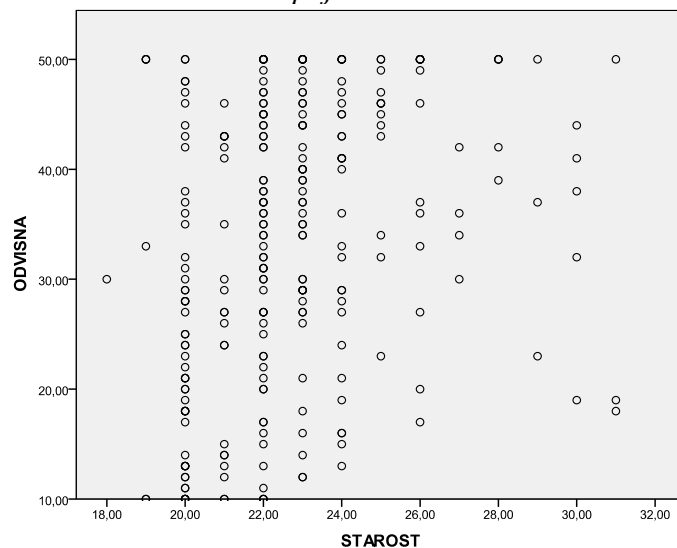
Razsevni grafikon 5.7: Starost



Pri kontrolni spremenljivki *Starost* je sprva na korelacijo kazalo, ta pa bi bila nezanesljiva, zaradi treh posameznikov, ki so starostno močno izstopali iz povprečja. Da bi rešila ta tehničen, problem sem jih morala označiti pod manjkajoče vrednosti. Drugi razsevni grafikon tako prikazuje nelinearno povezanost med Starostjo in odvisno spremenljivko (glej: Razsevni grafikon 5.7 in 5.8).



Razsevni grafikon 5.8: Starost brez izstopajočih vrednosti



## 5.6 Regresijska analiza

Za relevantnost korelacij med spremenljivkami sem določila 5%, prav tako jemljem 5% tveganje za predpostavko o enakih variancah, s katero sklepam o različnosti med skupinama.

Tabela 5.2: Pregled spremenljivk

	OZNAČBA	IMENA SPREMENLJIVK
ODVISNA SPREMENLJIVKA	Y	Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin
NEODVISNE SPREMENLJIVKE	X <sub>1</sub>	Bližina
	X <sub>2</sub>	Avtoritarna podrejenost
	X <sub>3</sub>	Empatičnost
	X <sub>4</sub>	Izraženost tradicionalne seksualne morale
	X <sub>5</sub>	Produkt empatičnosti in bližine
SOCIODEMOGRAFSKE SPREMENLJIVKE	X <sub>6</sub>	Spol
	X <sub>7</sub>	Kraj rojstva
	X <sub>8</sub>	Starost

Tabela 5.2 prikazuje vse spremenljivke, ki jih bom v regresiji vključevala. V prvem modelu (Model 1) bom najprej preverjala vpliv teoretskih spremenljivk, to so spremenljivke od X<sub>1</sub> do X<sub>5</sub>. Drugi model (Model 2) pa bo vključeval še

sociodemografske spremenljivke in bo meril vpliv vseh neodvisnih spremenljivk ( $X_1$  do  $X_8$ ).

Pred regresijo sem rekodirala kontrolni spremenljivki Spol in Kraj, s tako imenovano Dummy spremenljivko, ki ugotavlja razliko med skupinama, ki imata različni vrednosti, 0 in 1. Pri Spolu so bili kontrolna skupina moški. Pri Kraju rojstva pa sem združila vas in manjše mesto pod kontrolno skupino, iz premisleka o večji podobnosti. (glej Tabela: 5.3).

Tabela 5.3: Pretvorjene vrednosti kontrolnih spremenljivk

Spremenljivka	VREDNOST spremenljivke	Pretvorjene vrednosti
Spol	Moški	0
	Ženska	1
Kraj rojstva	večje mesto	1
	Manjše mesto	0
	Vas	0

## 5.7 Primerjava modelov

Tabela 5.4: Povzetek modela 1 in 2 ( $N = 289$ )

Prediktorji		MODEL1		MODEL2		$\Delta\beta$
		$\beta_1$	Sig1	$\beta_2$	Sig2	
X1	LnBLIŽINA1	0,142	0,762	-0,142	0,761	0,285
X2	PODREJENOST	0,096	0,081	0,134	0,018	0,38
X3	EMPATIČNOST	0,207	0,024	0,064	0,507	0,143
X4	MORALA	-0,552	0	-0,497	0	1,049
X5	EMPATIČNOSTBLIŽINA	-0,09	0,854	0,184	0,706	0,716
X6	SPOL1			0,201	0,001	
X7	KRAJ1			0,103	0,062	
X8	STAROST			0,029	0,613	
		<b><math>R^2 = 0,424</math></b>		<b><math>R^2 = 0,470</math></b>		

Vrednost  $R^2$  pomeni variabilnost odvisne spremenljivke, ki ga lahko pojasnimo z vsemi spremenljivkami. V prvem modelu sem uspela pojasniti 42,4 % variabilnosti, v drugem pa se je z vpeljavo še treh kontrolnih spremenljivk  $R^2$  dvignil na 47 % (glej Tabela 5.4). V prvem modelu povezanosti spremenljivk *Bližina*, *Interakcija Bližina-Empatičnost in Avtoritarna podrejenost* ter *Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin* ne morem sprejeti. Sprejemem pa lahko linearni vpliv *Empatičnosti* in *Tradicionalne seksualne morale*. V drugem modelu pa z vstavljanjem kontrolnih

spremenljivk pride do sprememb pri Empatičnosti in pri Bližini. Beta spremenljivke Bližina se močno razlikuje med prvim in drugim modelom. Ker že prej ni bila statistično značilna ne bom iskala vzrokov. Empatičnost pa tokrat ni več statistično značilna spremenljivka. Posledično je do sprememb prišlo tudi z interakcijo Empatičnosti in Bližine, kar je razumljivo, saj gre za njun produkt. Tako tokrat hipoteze o Empatičnosti ne morem sprejeti (glej Tabelo 5.4).

Pri kontrolnih spremenljivkah ima koeficient beta spremenljivke *Spol* pozitivno korelacijo, kar pomeni, da ženske bolj podpirajo enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin. Prav tako istospolne družine bolj podpirajo v večjih mestih. Obe spremenljivki (*Spol*, *Kraj rojstva*) sta tudi statistično značilni (glej Tabelo 5.4). Linearna povezanost s starostjo ne obstaja.

Vzrok za spremembe prvega in drugega modela gre iskat pri vplivu kontrolnih spremenljivk na Empatičnost. Za preizkus korelacije Spola in Kraja z Empatičnostjo sem uporabila T-test, za preizkus Starosti z Empatičnostjo pa Pearsonov korelacijski koeficient (glej prilogo N: T-test in Pearsonov korelacijski koeficient).

Tabela 5.5: T-test – Spol

		SPOL		
		Predvidenost varianci	Aritmetični sredini	
Empatičnost	Ženske	Sta enaki	94,9871	sig=0,00
	Moški		84,4393	sig=0,00

Tabela 5.6: T- test – Kraj

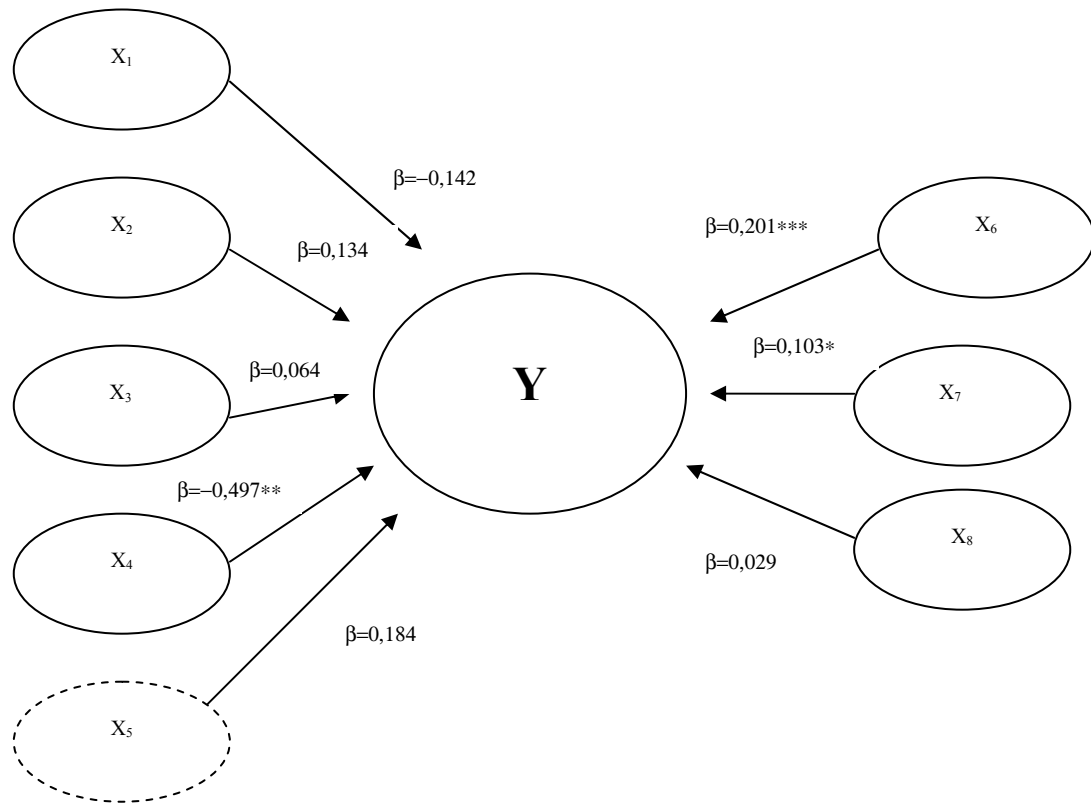
		KRAJ		
		Predvidenost varianci	Aritmetični sredini	
Empatičnost	večje mesto	nista enaki	91,7639	sig=0,328
	manjše m., vas		90,3122	sig=0,339

Ob predvidevanju enakih varianc (glej Tabelo 5.5) obeh skupin pri spremenljivki *Spol* na Empatičnost sem ugotovila, da so v povprečju ženske bolj empatične od moških

(razlika je v približno 10 %), torej lahko sklepam, da je Spol tisti faktor, ki vpliva na spremembo Empatičnosti (glej prilogo N: T-test in Pearsonov koeficient).

## 5.8 Model povezanosti spremenljivk

Slika 5.1: Grafična ponazoritev raziskovalnega modela



<b>***</b> $s = < 1\%$
<b>**</b> $s = < 5\%$
<b>*</b> $s = < 10\%$

Y Podpiranje enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin  
X<sub>1</sub> Bližina  
X<sub>2</sub> Avtoritarna podrejenost  
X<sub>3</sub> Empatičnost  
X<sub>4</sub> Izraženost tradicionalne seksualne morale  
X<sub>5</sub> Produkt empatičnosti in bližine  
X<sub>6</sub> Spol  
X<sub>7</sub> Kraj rojstva  
X<sub>8</sub> Starost

## 6 ZAKLJUČEK

Povzetek raziskave prvega in drugega modela, z razlago petih osnovnih hipotez, išče tiste posameznike, s tistimi lastnostmi in stališči, ki ga privedejo do odločitve ali bo istospolno skupnost sprejemal in odobral ali pa odklanjal njihove pravice in jih diskriminiral.

Med Empatičnostjo in Podpiranjem enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin (Model 1) obstaja pozitivna korelacija, kar pomeni, da bolj empatični posamezniki dejansko bolj podpirajo njihovo enakopravnost. Kot je razvidno iz drugega modela, pa sem, zaradi razlike v empatiji med moško in žensko vzorčno skupino, morala tudi to hipotezo opustiti. Izkazalo se je, da ženske v tem vzorčnem primeru gojijo več empatije do istospolnih družin kot moški.

Zanimiv je tudi podatek, ki sem ga dobila kot stranski produkt raziskave, ko sem iskala interakcijo med Empatičnostjo in Bližino predvidevajoč, da se bo zaradi njune interakcije vpliv na odvisno spremenljivko povečal. Ugotovila sem, da povečane linearne povezanosti ni ne v prvem ne v drugem modelu, kar pomeni, da Empatičnost ni poglavitno zaznamovana s poznanstvom ali bližino. Hoffmanov predlog o najvišji modaliteti empatičnosti, ki nima pogoja poznanstva ali osebnega stika, se je izkazal za resničnega. Empatični posameznik ostaja sočuten do poznanega ali neznanega sočloveka.

Hipotezo o Izraženosti tradicionalne seksualne morale sem potrdila v obeh primerih kjer obstaja negativna korelacija z odvisno spremenljivko. To pomeni, da bolj tradicionalno usmerjeni posamezniki dejansko manj podpirajo enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin. Kljub tendenci čistih razmerij tradicionalni pogledi na heteroseksualni partnerski odnos ostajajo bolj ali manj usidrani v normah, vrednotah itd. ter se s svojim pogledom odmikajo od čistih razmerij in nadaljujejo tradicijo neenakopravnosti. Ta še vedno zagovarja žensko materinsko (reprodukcijsko) funkcijo, ki pomembno definira žensko, reprodukcijski jarem v katerega so vpeti partnerski odnosi in hierarhični odnos med moškim in žensko kot nekaj naravnega in normalnega. Vse ostale oblike delitve vlog in družin pa ti specifični posamezniki ne sprejemajo, prav s tem pa istospolnim partnerjem podeljujejo status nenaravnosti in nenormalnosti.

V nobenem primeru nisem potrdila Hipoteze o Bližini, ki zajema intenzivnost stika z istospolno osebo. Glede na to, da sem se pri njej opirala na empirične raziskave že narejene na našem območju na to temo, sem predvidevala, da bo le-ta zagotovo sprejeta.

Izkazalo se je nasprotno. Težava verjetno tiči v populaciji, ki sem si jo za raziskavo izbrala – to so namreč študentje. Podobna problematika pa se je preučevala na celotni slovenski populaciji vseh starostnih skupin ter na vseh ravneh izobrazbe. Prav gotovo je populacija študentov zelo specifična skupina, saj je analiza pokazala, da pri tistih študentih, kjer ne obstaja nikakršen stik z istospolno osebo, le-ti variirajo v odgovorih od popolnega odobravanja do popolnega neodobravanja (glej: Razsevni grafikon 5.5). Glede na to, da je homoseksualnost vsaj v prestolnici vidna, prisotna in dejavna, najbrž na odločitve vplivajo še drugi kriteriji, po katerih se posamezniki odločajo odobravati oziroma neodobravati enakopravnost te specifične skupine. Prav v vidnosti, prisotnosti le-te bi bilo morda lahko iskati odgovore, kajti tudi posamezniki, ki z istospolno usmerjeno osebo nimajo neposrednega stika, je ne potiskajo na rob vidnega polja, temveč z njo vedno bolj sobivajo, se o njej informirajo in jo posredno detabuizirajo. Seveda v tem primeru govorim o tistih študentih, za katere se je izkazalo, da z istospolno usmerjeno osebo nimajo neposrednega stika, pa vendar odobravajo njihovo enakopravnost. Bližina tako očitno ni več ustrezen kazalec trenutnih družbenih razmer.

Roman Kuhar in Mitja Blažič opozarjata, da je pojavljanje gejevske in lezbične skupnosti v javnosti in v medijih izjemnega pomena, saj »kontinuiran govor o tem pravzaprav stvar na neki način naredi običajno« (Kuhar v Merhar 2007: intervju) oziroma »več pojavljanja prinese to, da na koncu verjetno ne bomo nič več neobičajnega« (Blažič v Merhar 2007: intervju).

Razkritje je torej pomembno ne le za raven posameznika in njegovih akterjev socialne opore, temveč tudi za širšo okolico in vpliva na opuščanje predsodkov ter prepoznavanje heteronormativnih pritiskov. S temi argumenti lahko pojasnim tudi zakaj je podpiranje bolj prisotno v prestolnici in Mariboru, kot v manjših krajih.

Hipoteza o Avtoritarni podrejenosti, ki sem jo v prvem delu zavrgla, je v drugem modelu, sicer še vedno s pozitivno korelacijo, vstopila v polje statistične značilnosti. Hipoteza je temeljila na negativni korelaciji te spremenljivke z odvisno, da bolj avtoritarno podrejeni posamezniki manj podpirajo enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin. Z indikatorji sem ciljala na določene segmente, katerim je lahko posameznik podrejen, ki pa so lahko v današnjih okoliščinah pozitivno naravnani do istospolno usmerjenih oseb. Tako podrejen posameznik sledi avtoritetam in njihovim pozitivnim naravnavam ter posledično tudi sam bolj odobrava njihovo enakopravnost. Mitja Blažič izpostavi prav politiko: »Zdi se mi, da se ljudje naravnavajo po tistem, ki vlada ... da so v času, ko vlada desnica, liberalci malo bolj tiho in se naravnavajo na

konservativne vrednote, obratno, ko vlada liberalna struja, pa desnica molči«. Podobno meni tudi Roman Kuhar: »Nestrpnost je v porastu prav zaradi tega, ker je pogosto legitimirana s strani politik« (Kuhar v Merhar 2007: intervju).

V boju proti homofobiji in homofobnemu nasilju ima pomembno vlogo država in njena politika. Država namreč ni nevtralna, ampak je pomemben akter, ki nekatere družbene skupine izključuje, druge pa vključuje v družbeno življenje s tem, da oblikuje zakonodajo. Glede na to, da je na oblasti levica, ki si prizadeva za uzakonjenje novega Družinskega zakonika, je morda zato vzdušje javnega mnenja nekoliko bolj liberalno nastrojeno.

V nadaljnjem raziskovanju bi se lahko natančneje lotila preučevanja avtoritarne podrejenosti študentov. Z bolj specifičnim vprašalnikom, ki zaobjema drugačnost avtoritarnih figur bodisi v političnih bodisi v znanstvenih in strokovnih krogih. Ali morda iz tu izhaja poslušnost ter iz nje navidezna avtonomnost. Dvomim, da študenta lahko jemljemo kot zgolj suvereni subjekt. Tak subjekt je postavljen v družbeni okvir in res lahko manj vodljiv oziroma vodljiv na drug način, s strani karizmatičnih avtoritet kot so profesorji, publicisti ali pa preprosto blišč »odprtega uma novodobnosti«. Zopet ne moremo vseh študentov metati v isti koš. Pri raziskovalnem projektu mi Bližina prav tako ni dala miru. Na eni strani si jo razlagam z besedami Kuharja in Blažiča, po drugi strani pa ne smem zanemariti razlike, ki so se pri njej glede koeficienta bete zgodile. Očitno je imela tudi pri Bližini prste vmes ena od kontrolnih spremenljivk. Tako bi v nadaljnjem tudi Bližino odkrivala bolj podrobno. Se morda posvetila tistim študentom, ki nimajo stika in kljub temu podpirajo pravice istospolnih in zakaj ter iskala razlikovanje med moškimi in ženskami ter kraji ipd.

Zanimivo bi bilo ugotoviti tudi kaj bi se z rezultati zgodilo, če bi podobno problematiko preučevala na posameznikih širših generacij, ki prihajajo iz različnih okolij, imajo različne družbene statuse in ravni izobrazbe.

Odprto vprašanje je ostalo tudi v zvezi z višjo stopnjo empatičnosti žensk. Kaj vzbuja višjo empatijo pri ženskah. Ženske so v tem primeru tudi bolj podpirale pravice istospolno usmerjenih, toda zakaj bolj kot moški. Bi bilo smiselno to povezovati z materinsko funkcijo, ženska v sebi še vedno prepoznava vlogo matere in skrbnice za otrokov blagor. Nekatere ženske prav tako izkusijo zelo močno željo po novem bitju, kar bi lahko poimenovali materinski čut. Morda iz tega razloga starševstvo privoščijo tudi ostalim partnerjem ne glede na spolno usmerjenost. In še marsikatero izhodišče za nadaljnjo razpravo bi se lahko našlo.



Z Ano Sobočan (2009), bi se absolutno lahko strinjala, da bi bilo potrebno opraviti več raziskav in statistik o istospolnih družinah tako s strani javnega mnenja kot z notranjim vpogledom v samo življenje istospolnih družin. Če lahko pripomnim, sem imela tudi sama, v poizvedovanju statistike o mišljenju Slovencev na istospolne zakonske zveze in družine, zelo skromen vpogled.

Zaključna misel, ki bi jo rada izpostavila je poziv k večji solidarnosti in opozarjanju javnosti o kršenju pravic istospolnih partnerskih zvez.

In če že opustim misel o pravici do posvojitve otrok (menim namreč, da je za javnost nekaterih evropskih držav tak preskok morda prehitel), po drugi strani vseeno ne vidim nikakršnega razloga, zakaj bi homoseksualcem kakorkoli odrekli pravico do zakonske zveze. In končno, aktivnim zagovornikom samoumevnosti heteroseksizma ter borcem za ohranjanje tradicije v smislu partnerstev in družinskega življenja v razmislek, kako naj bi po njihovem mnenju rast družbe sploh napredovala.

## 7 LITERATURA

Adorno, W. Theodor. 2003. The Measurement of Implicit Antidemocratic Trends. V *Soziologische Schriften II.1*, ur. Rolf Tiedemann, 197-331. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Batson C. Daniel, Judy G. Batson, Jaqueline K. Slingsby, Kevin L. Harrell, Heli M. Peekna in R. Matthew Todd. 1991. Empatic Joy and Empathy-Altruism Hypotesis. *Journal of Personality and Social Psychology* 61 (3): 413-426

Batson, C. Daniel, Karen Sager, Eric Garst, Misook Kang, Kostia Rubchinsky in Karen Dawson. 1997. Is Empathy – Induced Helping Due to Self – Other Merging? *Journal of Personality and Social Psychology* 73 (3). Dostopno prek: [http://osil.psy.ua.edu/672/readings/T12-Prosocial%20Behavior/batson\\_etal\\_jpsp.pdf](http://osil.psy.ua.edu/672/readings/T12-Prosocial%20Behavior/batson_etal_jpsp.pdf) (13. marec 2010)

Beck, Ulrich in Elizabeth Beck-Gernsheim 2006. *Popolnoma normalni kaos ljubezni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Davis, H. Mark. 1980. A Multidimensional Approach to Individual Differences in Empathy. *Catalog of Selected Documents in Psychology* 10. Dostopno prek: [http://www.uv.es/~friasnav/Davis\\_1980.pdf](http://www.uv.es/~friasnav/Davis_1980.pdf) (15. februar 2010)

*Eurobarometer* 66. 2006. Dostopno prek: [http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/eb/eb66/eb66\\_highlights\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_highlights_en.pdf) (20. avgust 2010)

Ferligoj, Anuška. 1995. *Osnove statistike na prosojnicah*. Ljubljana: Zenel Batagelj.

Herek, M. Gregory. 2000. The Psychology of Sexual Prejudice. *Current Directions in Psychological science* 9 (1). Dostopno prek: [http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/current\\_directions\\_preprint.pdf](http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/current_directions_preprint.pdf) (25. februar 2010)

Južnič, Stane. 1985. Avtoriteta in oblast. *Teorija in praksa* 22 (7-8): 818-829.

Klampfer, Friderik. 2006. Pravičnost za istospolne pare. *Analiza: časopis za kritično misel* 10 (3): 3-34.

Kuhar, Roman. 2001. *Mi, Drugi*. Ljubljana: Založba Škuc.

--- 2006. Homofobija: Kultura strahu pred homoseksualnostjo. *Teorija in praksa* 43 (3-4): 540-556.

Lamovec, Tanja. 1987. Empatija. *Anthropos* 17 (5-6): 233-245.

--- 1994. *Psihodiagnostika osebnosti I*. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske fakultete.

Mehrabian, Albert in Norman Ebsstein. 1971. A Measure of Emotional Emphaty. *The Journal of Personality* 40. Dostopno prek : <http://dionysus.psych.wisc.edu/lit/Articles/MehrabianA1972a.pdf> (2. marec 2010).

Merhar, Simi. 2007. *Homofobija in parade ponosa*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Merhar-Simi.PDF> (9. avgust 2010).

Musek, Janek. 1987. Novejše koncepcije in raziskovanja altruizma. *Anthropos* 17 (5-6): 213-232.

Nastran Ule, Mirjana, ur. 1999. *Predsodki in diskriminacije: Izbrane socialno-psihološke študije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

--- 2000. *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

*Predlog družinskega zakonika* 2009. Dostopno prek: <http://www.sodeluj.net/druzinski-zakonik/domov.html> (17. februar 2010).

Pečjak, Sonja in Andreja Avsec. 2003. Konstrukt emocionalne inteligentnosti. *Psihološka obzorja* 12 (1): 55-66.

Primorac, Igor. 2002. *Etika in seks*. Ljubljana: Krtina.

Renner, Tanja. 2006. Težave s pojmom družine. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Vida Rožac Darovec, 13-27. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.

Smith, R. Eliot in Diane M. Mackie. 1995. *Social Psychology*. New York: Worth Publishers.

Sobočan, M. Ana. 2009. Istospolne družine v Sloveniji. *Socialno delo* 48 (1-3). Dostopno prek: <http://www.zavsedruzine.si/wp-content/uploads/tukaj.pdf> (15. oktober 2010)

Švab, Alenka 1999. Anthony Giddens: Transformacija intimnosti: seksualnost, ljubezen in erotika v modernih družbah / Lynn Jamieson: Intimnost: osebni odnosi v moderni družbi. *Teorija in praksa* 36 (5). Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip19995Svab.PDF> (2. marec 2010).

--- in Mojca Urek. 2006. Nove partnerske in družinske oblike – primer istospolnih partnerskih zvez in družin v Sloveniji. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Vida Rožac-Darovec, 127-151. Koper. Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.

Ule, Mirjana. 2004. *Socialna psihologija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2009. *Socialna psihologija: Analitični pristop k življenju v družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ustavno sodišče Republike Slovenije. 2009. *Odločba*. Dostopno prek: <http://odlocitve.us-rs.si/usrs/us-odl.nsf/o/5EC66748A09C70A4C12575EF002111D8> (17. februar 2010).

Weber, Max. 1990. Trije čisti tipi legitimne oblasti. *Družboslovne razprave* 7 (9). Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr9Weber.PDF> (6. marec 2010)

## 8 PRILOGE

### Priloga A: Navodila za sociologe

Pozdravljeni!

Sem študentka komunikologije (TM), Nike Kobal. Pri diplomskem delu opravljam raziskavo o Enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin. Za eno izmed svojih spremenljivk sem uporabili Bližino, ki mi bo povedala v kakšnih odnosih, če sploh, so posamezniki z istospolno usmerjenimi. Potrebujem vaše mnenje in znanje, da indikatorje razvrstite po intenzivnosti osebnega stika. Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem!

Naslednja vprašanja **hierarhično razvrstite** po intenzivnosti osebnega stika z istospolno usmerjeno osebo od 1 do 9, kjer vrednost 1 pomeni najmanjšo intenzivnost in vrednost 9 največjo intenzivnost osebnega stika. Intenzivnost zajema naslednje parametre: količino stika, čustveno navezanost in vzajemno oporo. Za posamezen stik lahko uporabite **le eno** izmed vrednosti od 1-9, tako da se nobena od vrednosti osebnega stika **ne podvoji!** V vsak okvirček torej sodi le ena izmed vrednosti.

Oblike osebnega stika s homoseksualno osebo	S številko označena intenzivnost osebnega stika
stalni ponudnik storitev (prodajalec, veterinar, zdravnik, frizer,...)	
družinski prijatelj	
daljni sorodnik	
sorodnik v ozkem družinskem krogu	
Sosed	
prijatelj v širšem krogu (kolega, prijatelj iz tujine,...)	
prijatelj v ožjem krogu	
sorodnik v razširjeni družini (bratranec, sestrična, teta, stric,...)	
sodelavec, sošolec	

Še enkrat lepa hvala in lep dan!

## Prologa B: Anketni vprašalnik

### ANKETNI VPRAŠALNIK : Enakopravnost istospolnih zakonskih zvez in družin

Pozdravljeni!

Sem študentka Komunikologije (TM), Nike Kobal. Pri diplomskem delu opravljam raziskavo o vaših pogledih na enakopravnosti istospolnih zakonskih zvez in družin. Prosim vas, da izpolnite anketo, ki je sestavljena iz petih sklopov vprašanj, na katere odgovarjajte iskreno in premišljeno, kajti le tako bom lahko pridobila relevantne rezultate. Podatki so anonimni in bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem!

1. Ljudje imajo do istospolno usmerjenih oseb in njihovih pravic različna stališča. Prosim, da navedete koliko se strinjate oz. ne strinjate s spodnjimi trditvami ter pri vsaki trditvi obkrožite ustrezno vrednost med 1 in 5, pri čemer 1 pomeni, da se sploh ne strinjate in 5, da se popolnoma strinjate.

<b>V kolikšni meri se strinjate s trditvijo,</b>	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Deloma strinjam se	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
da lahko moška partnerja posvojita otroka.	1	2	3	4	5
da lahko ženski partnerki posvojita otroka.	1	2	3	4	5
da bi bila dovoljena umetna oploditev lezbijk.	1	2	3	4	5
da bi istospolno usmerjeni partnerji imeli pravico do zakonske zveze.	1	2	3	4	5
da se med istospolno usmerjenima posvojiteljema in posvojenim otrokom ustvari enako razmerje kot je med starši in otroci.	1	2	3	4	5
da se istospolno partnersko skupnost z otroci obravnava kot družino.	1	2	3	4	5
da istospolna partnerja pridobita vse pravice staršev kot so npr. materinski in očetovski dopust.	1	2	3	4	5
da imajo istospolni partnerji možnost kandidirati za rejnike.	1	2	3	4	5
da morajo imeti istospolni partnerji enake pravice dedovanja kot heteroseksualni	1	2	3	4	5
da se položaj istospolnih in raznospolnih parov povsem izenači.	1	2	3	4	5

2. V naslednjem sklopu vprašanj me v prvem delu zanima vaš odnos do šole, oblasti, dela, višjih sil in vaše družine. V drugem delu tega sklopa pa poizvedujem kakšen je vaš pogled na različne seksualne prakse, različne oblike skupnega bivanja, na družino ter na odnos med moškim in žensko. Ocenite, koliko se strinjate s spodnjimi trditvami, in pri vsaki trditvi obkrožite ustrezno vrednost med 1 in 5, pri čemer 1 pomeni, da se sploh ne strinjate in 5, da se popolnoma strinjate.

<b>Označite koliko se strinjate s trditvijo...</b>	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Deloma strinjam se	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Otroci svojim staršem ničesar ne dolgujejo.	1	2	3	4	5
Pomembno za učinkovito delo je, da imajo podrejeni pri odločanju veliko svobode.	1	2	3	4	5
Preveč verjamemo v znanost, premalo v občutke in verovanje.	1	2	3	4	5

Zaupati višjim silam, ki odločajo o prihodnosti, je zastarelo in neracionalno.	1	2	3	4	5
Učitelji učencem danes dajejo preveč svobode.	1	2	3	4	5
Ljudje preveč sledijo avtoritetam.	1	2	3	4	5
Obramba domovine ni pomembna naloga mladine.	1	2	3	4	5
Odločni voditelji bi morali v naši družbi imeti več moči.	1	2	3	4	5
Kar mladina potrebuje, je več trde discipline.	1	2	3	4	5
Bistveno je, da se ustvari tak partnerski odnos, v katerem je potencial za družino.	1	2	3	4	5
Ni nujno, da se moški in ženska odločita ostati skupaj za vedno.	1	2	3	4	5
Otrok ne more normalo odrasti, če nima obeh staršev.	1	2	3	4	5
Poroka je nepotrebna in zastarela institucija.	1	2	3	4	5
Ločitev je sprejemljiva samo takrat, kadar je za vse vpletene nadaljnjo skupno življenje nefunkcionalno.	1	2	3	4	5
Monogamija je edina sprejemljiva oblika skupnega bivanja.	1	2	3	4	5
Vzgoja otrok in gospodinjstvo sta bolj ženska kot moška domena.	1	2	3	4	5
Moški so bolj razumski, ženske bolj čustvene.	1	2	3	4	5
Spolni odnos med partnerjema je popolnoma intimna stvar, o kateri se ne razpravlja.	1	2	3	4	5
One night stand ni nič spornega.	1	2	3	4	5
Prešuštvo moškega je enako moralno sporno kot prešuštvo ženske.	1	2	3	4	5
Swinganje je moralno sporno.	1	2	3	4	5
Ženska mora v spolnem odnosu prevzeti aktivno vlogo in poskrbeti za svoje zadovoljstvo.	1	2	3	4	5
Večja seksualna promiskuiteta je za moškega bolj sprejemljiva kot za žensko.	1	2	3	4	5
Ljudje bi morali pred poroko nabrati različne seksualne izkušnje.	1	2	3	4	5
Tisti v zvezi so srečnejši od samskih.	1	2	3	4	5
Otrok pri odraščanju potrebuje biološke starše.	1	2	3	4	5
Otroci v versko, kulturno, jezikovno mešanih zakonih imajo težavnejše odraščanje kot pa otroci v ne mešanih zakonih.	1	2	3	4	5
Če ženska dovoli prekinitve nosečnosti s splavom, je to obsojanja vredno.	1	2	3	4	5

3. V sklopu, ki sledi, me zanima na kakšen način se odzivate na druge. Pred vami so vprašanja, ki jih boste ocenjevali glede na to, kako značilne so za vas. Pri vsaki trditvi obkrožite ustrezno vrednost med 1 in 5, pri čemer 1 pomeni, da sploh ne drži za vas in 5, da popolnoma drži.

<b>Koliko se strinjate s trditvijo...</b>	Sploh ne drži	Ne drži	Deloma drži	Drži	Popolnoma drži
Razžalosti me, če vidim osamljenega tujca v družbi.	1	2	3	4	5
Ljudje bi morali biti bolj pozorni na občutja in čustva živali.	1	2	3	4	5
Osamljeni ljudje, ki se smilijo samim sebi, so lahko nadležni.	1	2	3	4	5
Če so drugi okrog mene nervozni, tudi sam/a postanem nervozen/a.	1	2	3	4	5

Včasih me zmoti, kadar ljudje preveč na glas izražajo svojo srečo.	1	2	3	4	5
Ko gre za prijateljeve probleme, se tudi sam/a močno čustveno vpletem.	1	2	3	4	5
Včasih me lahko besedila ljubezenskih pesmi močno ganejo.	1	2	3	4	5
Grozno mi je, ko ljudem prinašam slabe novice.	1	2	3	4	5
Moje počutje je odvisno od ljudi okoli mene.	1	2	3	4	5
Ne razburim se le za to, ker se je tudi moj/a prijatelj/ica.	1	2	3	4	5
Osreči me, ko gledam ljudi odpirati svoja darila.	1	2	3	4	5
Močno me razžalosti, ko vidim ljudi jokati.	1	2	3	4	5
V junake iz romanov se res lahko vživim.	1	2	3	4	5
Kadar nekdo z nekom grdo ravna, pobesnim.	1	2	3	4	5
Sposoben/na sem ostati miren/a, četudi so vsi okoli mene vznemirjeni.	1	2	3	4	5
Ko prijatelj/ica začne govoriti o svojih problemih, se počutim nelagodno.	1	2	3	4	5
Takoj se nalezem smeha drugega.	1	2	3	4	5
Včasih me v kinu zmoti jokanje in smrkanje.	1	2	3	4	5
Sposoben/a sem se odločiti brez vpliva čustev drugih.	1	2	3	4	5
Če so ljudje okoli mene potrti, se vznemirim.	1	2	3	4	5
Zelo sem potr/a, ko vidim nemočne stare ljudi.	1	2	3	4	5
Potr/a sem, kadar vidim, kako nekatere stvari vznemirijo ljudi.	1	2	3	4	5
Trpim, ko vidim žival v stiski.	1	2	3	4	5
Vživljanje v knjige je otročje.	1	2	3	4	5
Včasih ne razumem, zakaj ljudje jočejo.	1	2	3	4	5
Ko gledam film, se vanj res vživim.	1	2	3	4	5
Večkrat lahko kljub navdušenju ostalih ostanem hladen/a.	1	2	3	4	5
Mali otroci večkrat jokajo brez pravega razloga.	1	2	3	4	5

4. Tokrat me zanima kakšen stik, če sploh, imate oz. ste imeli z istospolno usmerjeno osebo/osebami.

<b>Ali je oz. je bila istospolno usmerjena oseba vaš...</b>	<b>DA</b>	<b>NE</b>
Stalni ponudnik storitev (prodajalec, veterinar, zdravnik, frizer...)		
Sosed		
Sodelavec, sošolec		
Družinski prijatelj		
Prijatelj v širšem krogu (kolega, tujina, klapa, ...)		
Prijatelj v ožjem krogu		
Daljni sorodnik		
Sorodnik v razširjeni družini (bratrance, sestrične, tete strici,...)		
Sorodnik v ozkem družinskem krogu		



5. Nazadnje me še zanimajo vaši osebni podatki. Kjer imate naštete možnosti odgovor obkrožite ali označite, ob črtah pa dopišite vam ustrezen odgovor.

Spol:            M        Ž

**Kraj (kjer ste odraščali):**

- manjše mesto
- večje mesto (LJ, MB)
- vas

Leto rojstva: \_\_\_\_\_

Fakulteta in smer \_\_\_\_\_

Najlepša hvala za sodelovanje  
Nike Kobal

### **Priloga C: Rekodiranje indikatorjev**

```
RECODE pod3 pod8 pod9 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1) INTO PODR3 PODR8  
PODR9.
```

```
VARIABLE LABELS PODR3 'Preveč verjamemo v znanost, premalo v občutke  
in verovanje' /PODR8 'Odločni voditelji bi morali v '+'naši družbi  
imeti več moči' /PODR9 'Kar mladina potrebuje, je več trde dicipline'.
```

```
RECODE pod5 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1) INTO PODR5.
```

```
VARIABLE LABELS PODR5 'Učitelji učencem danes dajejo preveč  
svobode.'.
```

```
EXECUTE.
```

```
RECODE mor2 mor4 mor10 mor11 mor13 mor15 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)  
INTO MORA2 MORA4 MORA10 MORA11 MORA13 MORA15.
```

```
VARIABLE LABELS MORA2 'Ni nujno, da se moški in ženska odločita  
ostati skupaj za vedno' /MORA4 'Poroka je nepotrebna in '+'zastarela  
institucija' /MORA10 'One night stand ni nič spornega' /MORA11  
'Prešuštvo moškega je enako moralno sporno kot '+'prešuštvo ženske'  
/MORA13 'Ženska mora v spolnem odnosu prevzeti aktivno vlogo in  
poskrbeti za svoje zadovoljstvo'
```

```
/MORA15 'Ljudje bi morali pred poroko nabrati različne seksualne  
izkušnje'.
```

```
EXECUTE.
```

```
RECODE emp3 emp5 emp10 emp15 emp16 emp18 emp19 emp24 emp25 emp27 emp28  
(1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1) INTO EMPA3 EMPA5 EMPA10 EMPA15 EMPA16  
EMPA18 EMPA19 EMPA24 EMPA25 EMPA27 EMPA28.
```

```
VARIABLE LABELS EMPA3 'Osamljeni ljudje, ki se smilijo samim sebi, so  
lahko nadležni' /EMPA5 'Včasih me zmoti, kadar ljudje '+'preveč naglas  
izražajo svojo srečo' /EMPA10 'Ne razburim se le za to, ker se je tudi  
moj/a prijatelj/ica' /EMPA15 'Sposoben/a sem ostati miren/a, četudi so  
vsi okoli mene vznemirjeni' /EMPA16 'Ko prijatelj/ica začne govoriti o  
svojih
```

```
problemih se počutim nelagodno' /EMPA18 'Včasih me v kinu zmoti  
jokanje in smrkanje' /EMPA19 'Sposoben/a sem se odločati brez vpliva  
čustev drugih' /EMPA24 'Vživljanje v knjige je otročje' /EMPA25 'Včasih  
ne razumem, zakaj ljudje jočejo' /EMPA27 'Večkrat lahko kljub navdušenju  
ostalih ostanem hladen/a' /EMPA28 'Mali otroci večkrat jokajo brez  
pravega razloga'.
```

```
EXECUTE.
```

## Priloga Č: Eksperti pri Thurstonovem postopku

### Deskriptivna statistika

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetična sredina	Standardni odklon
stalni ponudnik	10	1,0	2,0	1,300	,4830
daljni sorodnik	10	1,0	6,0	2,700	1,5670
Sosed	10	1,0	6,0	3,200	1,4757
sodelavec, sošolec	10	3,0	7,0	4,800	1,2293
družinski prijatelj	10	4,0	8,0	5,800	1,3984
Sorodnik v razširjeni družini	10	3,0	7,0	5,600	1,4298
prijatelj v širšem krogu	10	3,0	7,0	5,000	1,5635
prijatelj v ožjem krogu	10	1,0	9,0	7,600	2,3664
sorodnik v ozkem krogu	10	8,0	9,0	8,700	,4830
Valid N (listwise)	10				

## Priloga D: Deskriptivna statistika indikatorjev odvisne spremenljivke

### Deskriptivna statistika

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetična sredina	Standardni odklon
da lahko moška partnerja posvojita otroka.	290	1	5	2,7069	1,49287
da lahko ženski partnerki posvojita otroka	290	1	5	2,8828	1,45998
da bi bila dovoljena umetna oploditev lezbijk.	287	1	5	3	1,40429
da bi istospolno usmerjeni partnerji imeli pravico do zakonske zveze	290	1	5	3,9138	1,31907
da se med istospolno usmerjenima posvojiteljema in posvojenim otrokom ustvari enako razmerje kot je med starši in otroci	288	1	5	3,0694	1,51486
da se istospolno partnersko skupnost z otroci obravnava kot družino.	289	1	5	3,3702	1,54266
da istospolna partnerja pridobita vse pravice staršev, kot so npr. materinski in očetovski dopusti.	287	1	5	3,4425	1,54286
da imajo istospolni partnerji možnost kandidirati za rejnike.	286	1	5	3,0455	1,46827
da morajo imeti istospolni partnerji enake pravice dedovanja kot heteroseksualni.	289	1	5	3,9446	1,35543
da se položaj istospolnih in raznospolnih parov povsem izenači.	290	1	5	3,3	1,46103
Valid N (listwise)	278				

## Priloga E: Deskriptivne statistike indikatorjev vseh spremenljivk

### Deskriptivna statistika indikatorjev

	N	Minimum	Maksimum	Srednja vrednost	Standardni odklon	Mera asimetrije		Mera sploščenosti	
	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Standardna napaka	Statistika	Standardna napaka
Da lahko moška partnerja posvojita otroka.	288	1	5	2,7014	1,49601	0,301	0,144	-1,306	0,286
Da lahko ženski partnerki posvojita otroka	288	1	5	2,8785	1,46355	0,085	0,144	-1,309	0,286
Da bi bila dovoljena umetna oploditev lezbijk.	285	1	5	2,9895	1,40293	-0,027	0,144	-1,222	0,288
Da bi istospolno usmerjeni partnerji imeli pravico do zakonske zveze	288	1	5	3,9132	1,321	-1,036	0,144	-0,125	0,286
da se med istospolno usmerjenima posvojiteljema in posvojenim otrokom ustvari enako razmerje kot je med starši in otroci	286	1	5	3,0664	1,51916	-0,034	0,144	-1,472	0,287
da se istospolno partnersko skupnost z otroci obravnava kot družino.	287	1	5	3,3624	1,54457	-0,359	0,144	-1,359	0,287
da istospolna partnerja pridobita vse pravice staršev, kot so npr. materinski in očetovski dopusti.	286	1	5	3,4406	1,54521	-0,471	0,144	-1,3	0,287
da imajo istospolni partnerji možnost kandidirati za rejnike.	284	1	5	3,0423	1,47235	-0,027	0,145	-1,392	0,288
da morajo imeti istospolni partnerji enake pravice dedovanja kot heteroseksualni.	287	1	5	3,9408	1,35872	-1,122	0,144	-0,022	0,287
da se položaj istospolnih in raznospolnih parov povsem izenači.	288	1	5	3,2917	1,46206	-0,254	0,144	-1,276	0,286
1. Otroci svojim staršem ničesar ne dolgujejo.	288	1	5	2,3403	1,1241	0,708	0,144	-0,032	0,286
2. Pomembno za učinkovito delo je, da imajo podrejeni pri odločanju veliko svobode.	286	1	5	3,4336	0,82555	0,063	0,144	0,034	0,287
3. Preveč verjamemo v znanost, premalo v občutke in verovanje.	288	1	5	2,8472	0,95414	0,237	0,144	0,021	0,286
4. Zaupati višjim silam, ki odločajo o prihodnosti, je zastarelo in neracionalno.	287	1	5	3,446	1,09499	-0,247	0,144	-0,588	0,287
5. Učitelji učencem danes dajejo preveč svobode.	288	1	5	2,9757	1,15495	0,184	0,144	-0,813	0,286
6. Ljudje preveč sledijo avtoritetam.	285	1	5	3,3754	0,8575	0,071	0,144	-0,001	0,288
7. Obramba domovine ni pomembna naloga mladine.	287	1	5	2,8467	1,07946	0,191	0,144	-0,542	0,287
8. Odločni voditelji bi morali v naši družbi imeti več moči.	287	1	5	2,6551	1,02563	0,34	0,144	-0,257	0,287
9. Kar mladina potrebuje, je več trde discipline.	288	1	5	3,1667	1,08522	-0,286	0,144	-0,479	0,286

10. Bistveno je, da se ustvari tak partnerski odnos, v katerem je potencial za družino.	286	1	5	3,6224	1,10058	-0,688	0,144	-0,06	0,287
11. Ni nujno, da se moški in ženska odločita ostati skupaj za vedno.	283	1	5	3,5406	1,12717	-0,491	0,145	-0,343	0,289
12. Otrok ne more normalno odrasti, če nima obeh staršev.	286	1	5	2,4441	1,17668	0,46	0,144	-0,557	0,287
13. Poroka je nepotrebna in zastarela institucija.	284	1	5	2,7042	1,09795	0,334	0,145	-0,331	0,288
14. Ločitev je sprejemljiva samo takrat, kadar je za vse vpletene nadaljnjo skupno življenje nefunkcionalno.	286	1	5	2,8497	1,19139	0,03	0,144	-0,911	0,287
15. Monogamija je edina sprejemljiva oblika skupnega bivanja.	280	1	5	3,0929	1,35676	0,021	0,146	-1,187	0,29
16. Vzgoja otrok in gospodinjstvo sta ženska kot moška domena.	287	1	5	2,1882	1,10915	0,628	0,144	-0,494	0,287
17. Moški so bolj razumni, ženske bolj čustvene.	284	1	5	2,8803	1,16778	0,034	0,145	-0,719	0,288
18. Spolni odnos med partnerjema je popolnoma intimna stvar, o kateri se ne razpravlja.	285	1	5	2,9088	1,20098	0,091	0,144	-0,813	0,288
19. One night stand ni nič spornega.	283	1	5	3,1449	1,25062	-0,112	0,145	-0,961	0,289
20. Prešuštvo moškega je enako moralno sporno kot prešuštvo ženske.	284	1	5	4,4824	0,85919	-1,813	0,145	3,032	0,288
21. Swinganje je moralno sporno.	282	1	5	3,0461	1,2519	-0,033	0,145	-0,944	0,289
22. Ženska mora v spolnem odnosu prevzeti aktivno vlogo in poskrbeti za svoje zadovoljstvo.	280	1	5	3,4214	1,03396	-0,17	0,146	-0,376	0,29
23. Večja seksualna promiskuiteta je za moškega bolj sprejemljiva kot za žensko.	276	1	5	2,1884	1,03433	0,549	0,147	-0,124	0,292
24. Ljudje bi morali pred poroko nabrati različne seksualne izkušnje.	286	1	5	2,8636	1,15117	0,144	0,144	-0,627	0,287
25. Tisti v zvezi so srečnejši od samskih.	284	1	5	2,5634	1,14011	0,383	0,145	-0,483	0,288
26. Otrok pri odraščanju potrebuje biološke starše.	284	1	5	2,5845	1,29551	0,377	0,145	-0,912	0,288
27. Otroci v versko, kulturno, jezikovno mešanih zakonih imajo težavnejše odraščanje kot pa otroci v nemešanih zakonih.	287	1	5	2,3449	1,05918	0,448	0,144	-0,418	0,287
28. Če ženska dovoli prekinitve nosečnosti s splavom, je to obsojanja vredno.	287	1	5	1,8153	1,02284	1,246	0,144	1,037	0,287
1. Razžalosti me, če vidim osamljenega tujca v družbi.	284	1	5	3,2077	1,09083	-0,157	0,145	-0,531	0,288

2. Ljudje bi morali biti bolj pozorni na občutja in čustva živali.	287	1	5	4	0,96077	-0,691	0,144	-0,065	0,287
3. Osamljeni ljudje, ki se smilijo samim sebi, so lahko nadležni.	286	1	5	3,7552	0,96039	-0,426	0,144	-0,016	0,287
4. Če so drugi okrog mene nervozni, tudi sam/a postanem nervozen/a.	287	1	5	3,122	0,97653	-0,111	0,144	-0,193	0,287
5. Včasih me zmoti, kadar ljudje preveč na glas izražajo svojo srečo.	287	1	5	2,6794	1,075	0,191	0,144	-0,659	0,287
6. Ko gre za prijateljeve probleme, se tudi sam/a močno čustveno vpletem.	286	1	5	3,5105	0,87753	-0,126	0,144	-0,248	0,287
7. Včasih me lahko besedila ljubezenskih pesmi močno ganejo.	287	1	5	3,2404	1,12569	-0,1	0,144	-0,73	0,287
8. Grozno mi je, ko ljudem prinašam slabe novice.	286	1	5	3,9091	0,87787	-0,699	0,144	0,555	0,287
9. Moje počutje je odvisno od ljudi okoli mene.	286	1	5	2,972	0,92864	-0,156	0,144	0,095	0,287
10. Ne razburim se le zato, ker se je tudi moj/a prijatelj/ica.	283	1	5	3,3746	0,98984	-0,255	0,145	-0,399	0,289
11. Osreči me, ko gledam ljudi odpirati svoja darila.	286	1	5	3,7587	1,00237	-0,427	0,144	-0,432	0,287
12. Močno me razžalosti, ko vidim ljudi jokati.	287	1	5	3,4808	1,01328	-0,201	0,144	-0,458	0,287
13. V junake iz romanov se res lahko vživim.	285	1	5	3,0246	1,17609	0,096	0,144	-0,748	0,288
14. Kadar nekdo z nekom grdo ravna, pobesnim.	287	1	5	3,7596	0,88581	-0,208	0,144	-0,441	0,287
15. Sposoben/a sem ostati miren/a, četudi so vsi okoli mene vznemirjeni.	286	1	5	3,4441	0,8798	-0,218	0,144	0,242	0,287
16. Ko prijatelj/ica začne govoriti o svojih problemih, se počutim nelagodno.	286	1	5	2,2867	0,91477	0,453	0,144	-0,054	0,287
17. Takoj se nalezem smeha drugega.	285	1	5	3,7649	0,97006	-0,399	0,144	-0,397	0,288
18. Včasih me v kinu zmoti jokanje in smrkanje.	282	1	5	2,7376	1,22632	0,233	0,145	-0,898	0,289
19. Sposoben/a sem se odločiti brez vpliva čustev drugih.	283	1	5	3,5124	0,99414	-0,252	0,145	-0,314	0,289
20. Če so ljudje okoli mene potri, se vznemirim.	283	1	5	2,9223	0,81713	-0,288	0,145	0,393	0,289
21. Zelo sem potr/a, ko vidim nemočne stare ljudi.	284	1	5	3,2218	0,96772	0,037	0,145	-0,12	0,288
22. Potr/a sem, kadar vidim, kako nekatere stvari vznemirijo ljudi.	285	1	5	2,8246	0,89841	0,089	0,144	0,038	0,288
23. Trpim, ko vidim žival v stiski.	283	1	5	3,9223	1,00758	-0,451	0,145	-0,89	0,289
24. Vživljanje v knjige je otročje.	284	1	5	2,2359	1,14218	0,774	0,145	-0,099	0,288
25. Včasih ne razumem zakaj ljudje jočejo.	284	1	5	2,6585	1,07307	0,248	0,145	-0,504	0,288
26. Ko gledam film, se vanj res vživim.	284	1	5	3,331	0,98914	-0,085	0,145	-0,282	0,288

27. Večkrat lahko kljub navdušenju ostalih ostanem hladen/a.	285	1	5	3,2351	0,94057	-0,179	0,144	-0,136	0,288
28. Mali otroci večkrat jokajo brez pravega razloga.	283	1	5	3,424	1,15948	-0,33	0,145	-0,643	0,289
N	225								

## Priloga F: Test zanesljivosti indikatorjev

### Odvisna

#### Statistika zanesljivosti

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha temelječ na standardiziranih vrednostih	N od vrednosti
,965	,965	10

### Podrejenost

#### Statistika zanesljivosti

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha temelječ na standardiziranih vrednostih	N od vrednosti
,415	,406	9

### Morala

#### Statistika zanesljivosti

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha temelječ na standardiziranih vrednostih	N od vrednosti
,778	,777	19

## Empatičnost

### Statistika zanesljivosti

	Cronbach's Alpha temelječ na	
Cronbach's Alpha	standardiziranih vrednostih	N od vrednosti
,780	,785	28

## Priloga G: Korelacijske matrike

### KORELACIJSKA MATRIKA INDIKATORJEV ODVISNE SPREMENLJIVKE

	1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10
da lahko moška partnerja posvojita otroka.	1	0,928	0,845	0,594	0,761	0,755	0,759	0,835	0,597	0,715
da lahko ženski partnerki posvojita otroka	0,928	1	0,873	0,558	0,726	0,748	0,756	0,826	0,564	0,692
da bi bila dovoljena umetna oploditev lezbijk.	0,845	0,873	1	0,538	0,71	0,727	0,745	0,754	0,573	0,672
da bi istospolno usmerjeni partnerji imeli pravico do zakonske zveze	0,594	0,558	0,538	1	0,596	0,684	0,709	0,618	0,77	0,692
da se med istospolno usmerjenima posvojiteljema in posvojenim otrokom ustvari enako razmerje kot je med starši in otroci	0,761	0,726	0,71	0,596	1	0,839	0,81	0,756	0,661	0,729
da se istospolno partnersko skupnost z otroci obravnava kot družino.	0,755	0,748	0,727	0,684	0,839	1	0,92	0,801	0,761	0,809
da istospolna partnerja pridobita vse pravice staršev, kot so npr. materinski in očetovski dopusti.	0,759	0,756	0,745	0,709	0,81	0,92	1	0,808	0,758	0,818
da imajo istospolni partnerji možnost kandidirati za rejnike.	0,835	0,826	0,754	0,618	0,756	0,801	0,808	1	0,658	0,78
da morajo imeti istospolni partnerji enake pravice dedovanja kot heteroseksualni.	0,597	0,564	0,573	0,77	0,661	0,761	0,758	0,658	1	0,776
da se položaj istospolnih in raznospolnih parov povsem izenači.	0,715	0,692	0,672	0,692	0,729	0,809	0,818	0,78	0,776	1

### KORELACIJSKA MATRIKA INDIKATORJEV AVTORITARNE PODREJENOSTI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Otroci svojim staršem ničesar ne dolgujejo.	1	0,108	0,075	0,07	-0,008	0,136	0,168	-0,07	-0,035
2. Pomembno za učinkovito delo je, da imajo podrejeni pri odločanju veliko svobode.	0,108	1	0,114	-0,014	-0,1	0,215	0,132	-0,066	-0,078
3. Preveč verjamemo v znanost, premalo v občutke in verovanje.	0,075	0,114	1	-0,243	-0,024	-0,063	0,045	0,055	-0,026
4. Zaupati višjim silam, ki odločajo o prihodnosti, je zastarelo in neracionalno.	0,07	-0,014	-0,243	1	-0,047	0,056	0,126	-0,036	0,007
5. Učitelji učencem danes dajejo preveč svobode.	-0,008	-0,1	-0,024	-0,047	1	0,069	-0,193	0,125	0,49

6. Ljudje preveč sledijo avtoritetam.	0,136	0,215	-0,063	0,056	0,069	1	0,062	-0,034	0,042
7. Obramba domovine ni pomembna naloga mladine.	0,168	0,132	0,045	0,126	-0,193	0,062	1	0,004	-0,102
8. Odločni voditelji bi morali v naši družbi imeti več moči.	-0,07	-0,066	0,055	-0,036	0,125	-0,034	0,004	1	0,25
9. Kar mladina potrebuje, je več trde discipline.	-0,035	-0,078	-0,026	0,007	0,49	0,042	-0,102	0,25	1

#### KORELACIJSKA MATRIKA INDIKATORJEV IZRAŽENOSTI TRAD. SEKSUALNE MORALE

	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
10. Bistveno je, da se ustvari tak partnerski odnos, v katerem je potencial za družino.	1,000	-,243	,295	-,176	,373	,220	,065	,188	,213	-,283	,047	,358	-,182	,028	-,175	,190	,172	,131	,132
11. Ni nujno, da se moški in ženska odločita ostati skupaj za vedno.	-,243	1,000	-,357	,261	-,285	-,204	-,135	-,174	-,096	,326	,043	-,244	,071	-,096	,184	-,315	-,254	-,077	-,222
12. Otrok ne more normalno odrasti, če nima obeh staršev.	,295	-,357	1,000	-,181	,308	,191	,321	,383	,189	-,182	-,176	,255	-,096	,223	,042	,355	,524	,316	,298
13. Poroka je nepotrebna in zastarela institucija.	-,176	,261	-,181	1,000	-,191	-,096	,041	-,037	-,043	,146	,002	-,181	,089	,018	,206	-,133	-,109	-,023	-,163
14. Ločitev je sprejemljiva samo takrat, kadar je za vse vpletene nadaljnjo skupno življenje nefunkcionalno.	,373	-,285	,308	-,191	1,000	,175	,169	,120	,140	-,058	-,125	,200	-,078	,186	-,047	,207	,214	,145	,281
15. Monogamija je edina sprejemljiva oblika skupnega bivanja.	,220	-,204	,191	-,096	,175	1,000	-,068	-,003	,213	-,296	,116	,356	,063	,000	-,141	,059	,065	,057	,042
16. Vzgoja otrok in gospodinjstvo sta ženska kot moška domena.	,065	-,135	,321	,041	,169	-,068	1,000	,493	,196	,037	-,219	,044	,025	,429	,156	,266	,355	,304	,281
17. Moški so bolj razumski, ženske bolj čustvene.	,188	-,174	,383	-,037	,120	-,003	,493	1,000	,323	,028	-,204	,062	-,049	,336	,125	,195	,313	,169	,245
18. Spolni odnos med partnerjema je popolnoma intimna stvar, o kateri se ne razpravlja.	,213	-,096	,189	-,043	,140	,213	,196	,323	1,000	-,173	-,097	,305	,016	,243	-,095	,079	,232	,132	,228
19. One night stand ni nič spornega.	-,283	,326	-,182	,146	-,058	-,296	,037	,028	-,173	1,000	,001	-,402	,274	-,030	,364	-,167	-,142	-,124	-,138
20. Prešuštvo moškega je enako moralno sporno kot prešuštvo ženske.	,047	,043	-,176	,002	-,125	,116	-,219	-,204	-,097	,001	1,000	,028	,124	-,354	-,022	-,196	-,187	-,218	-,262
21. Swinganje je moralno sporno.	,358	-,244	,255	-,181	,200	,356	,044	,062	,305	-,402	,028	1,000	-,009	,101	-,125	,080	,264	,288	,257
22. Ženska mora v spolnem odnosu prevzeti aktivno vlogo in poskrbeti za svoje zadovoljstvo.	-,182	,071	-,096	,089	-,078	,063	,025	-,049	,016	,274	-,124	-,009	1,000	,003	,242	-,029	,035	-,033	-,084



23. Večja seksualna promiskuiteta je za moškega bolj sprejemljiva kot za žensko.	,028	-,096	,223	,018	,186	,000	,429	,336	,243	-,030	-,354	,101	,003	1,000	,165	,131	,333	,236	,350
24. Ljudje bi morali pred poroko nabrati različne seksualne izkušnje.	-,175	,184	,042	,206	-,047	-,141	,156	,125	-,095	,364	-,022	-,125	,242	,165	1,000	,077	,150	,136	-,021
25. Tisti v zvezi so srečnejši od samskih.	,190	-,315	,355	-,133	,207	,059	,266	,195	,079	-,167	-,196	,080	-,029	,131	,077	1,000	,428	,214	,272
26. Otrok pri odraščanju potrebuje biološke starše.	,172	-,254	,524	-,109	,214	,065	,355	,313	,232	-,142	-,187	,264	,035	,333	,150	,428	1,000	,390	,374
27. Otroci v versko, kulturno, jezikovno mešanih zakonih imajo težavnejše odraščanje kot pa otroci v nemešanih zakonih.	,131	-,077	,316	-,023	,145	,057	,304	,169	,132	-,124	-,218	,288	-,033	,236	,136	,214	,390	1,000	,292
28. Če ženska dovoli prekinitev nosečnosti s splavom, je to obsojanja vredno.	,132	-,222	,298	-,163	,281	,042	,281	,245	,228	-,138	-,262	,257	-,084	,350	-,021	,272	,374	,292	1,000

### KORELACIJSKA MATRIKA INDIKATORJEV EMPATIČNOSTI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1. Razžalosti me, če vidim osamljene ga tujca v družbi.	1,000	,261	,159	,084	,068	,083	,118	,208	,075	,025	,286	,357	,200	,309	,052	-,101	,071	,076	,112	,250	,409	,313	,245	,014	,088	,059	,037	-,016
2. Ljudje bi morali biti bolj pozorni na občutja in čustva živali.	,261	1,000	,001	,086	,044	,257	,029	,257	,045	,104	,166	,275	,132	,264	,057	,098	,061	,161	,075	,135	,233	,065	,617	,103	,125	,099	,006	,050
3. Osamljeni ljudje, ki se smilijo samim sebi, so lahko nadležni.	,159	,001	1,000	,026	,189	,044	,043	,055	,045	,062	,057	,141	,032	,029	,213	,043	,044	,221	,173	,171	,089	,052	,047	,062	,118	,020	,126	,149
4. Če so drugi okrog mene nervozni, tudi sam/a postanem nervozen/a.	,084	,086	,026	1,000	,153	,281	,196	,255	,515	,139	,150	,263	,128	,153	,430	,068	,144	,061	,241	,414	,205	,331	,052	,045	,066	,115	,097	,060
5. Včasih me zmoti, kadar ljudje preveč na glas izražajo svojo srečo.	,068	,044	,189	,153	1,000	,050	,043	,156	,212	,136	,076	,205	,141	,105	,035	,146	,148	,331	,027	,033	,011	,078	,110	,208	,227	,079	,227	,198
6. Ko gre za prijateljeve probleme, se tudi sam/a močno čustveno vpletem.	,083	,257	,044	,281	,050	1,000	,249	,234	,253	,030	,086	,165	,189	,254	,097	,171	,178	,081	,024	,335	,262	,156	,211	,150	,093	,238	,065	,007

7. Včasih me lahko besedila ljubzenskih pesmi močno ganejo.	,118	,029	,043	,196	,043	,249	1,000	,207	,130	,068	,048	,296	,208	,123	,041	,182	,113	,032	,049	,168	,130	,095	,060	,093	,179	,245	,112	,044
8. Grozno mi je, ko ljudem prinašam slabe novice.	,208	,257	,055	,255	,156	,234	,207	1,000	,244	,089	,324	,347	,079	,299	,013	,021	,266	,181	,063	,186	,220	,208	,201	,069	,102	,216	,016	,032
9. Moje počutje je odvisno od ljudi okoli mene.	,075	,045	,045	,515	,212	,253	,130	,244	1,000	,027	,070	,214	,109	,071	,351	,151	,077	,037	,301	,306	,112	,286	,050	,037	,005	,125	,108	,053
10. Ne razburim se le zato, ker se je tudi moj/a prijatelj/ica .	,025	,104	,062	,139	,136	,030	,068	,089	,027	1,000	,035	,014	,073	,010	,103	,111	,033	,073	,066	,107	,057	,058	,072	,107	,026	,117	,056	,089
11. Osreči me, ko gledam ljudi odpirati svoja darila.	,286	,166	,057	,150	,076	,086	,048	,324	,070	,035	1,000	,323	,090	,245	,003	,058	,259	,110	,108	,071	,170	,141	,200	,065	,171	,068	,127	,085
12. Močno me razžalosti, ko vidim ljudi jokati.	,357	,275	,141	,263	,205	,165	,296	,347	,214	,014	,323	1,000	,204	,278	,118	,098	,157	,147	,246	,288	,289	,276	,199	,074	,231	,011	,246	,095
13. V junake iz romanov se res lahko vživim.	,200	,132	,032	,128	,141	,189	,208	,079	,109	,073	,090	,204	1,000	,149	,060	,103	,090	,118	,109	,127	,035	,093	,193	,487	,218	,481	,108	,116
14. Kadar nekdo z nekom grdo ravna, pobesnim.	,309	,264	,029	,153	,105	,254	,123	,299	,071	,010	,245	,278	,149	1,000	,017	,075	,141	,050	,002	,234	,312	,172	,242	,061	,101	,124	,045	,063
15. Sposoben/a sem ostati miren/a, četudi so vsi okoli mene vznemirje ni.	,052	,057	,213	,430	,035	,097	,041	,013	,351	,103	,003	,118	,060	,017	1,000	,099	,019	,058	,337	,285	,142	,153	,008	,022	,048	,084	,165	,071
16. Ko prijatelj/ica začne govoriti o svojih problemih, se počutim nelagodno .	,101	,098	,043	,068	,146	,171	,182	,021	,151	,111	,058	,098	,103	,075	,099	1,000	,074	,203	,143	,028	,128	,102	,174	,307	,183	,016	,111	,067
17. Takoj se nalezem smeha drugega.	,071	,061	,044	,144	,148	,178	,113	,266	,077	,033	,259	,157	,090	,141	,019	,074	1,000	,007	,021	,160	,075	,194	,127	,020	,026	,260	,047	,040
18. Včasih me v kinu zmoti jokanje in smrkanje.	,076	,161	,221	,061	,331	,081	,032	,181	,037	,073	,110	,147	,118	,050	,058	,203	,007	1,000	,195	,036	,008	,007	,028	,209	,246	,012	,202	,237
19. Sposoben/a sem se odločati brez vpliva čustev drugih.	,112	,075	,173	,241	,027	,024	,049	,063	,301	,066	,108	,246	,109	,002	,337	,143	,021	,195	1,000	,239	,061	,109	,092	,193	,048	,007	,221	,119
20. Če so ljudje okoli mene potri, se vznemirim .	,250	,135	,171	,414	,033	,335	,168	,186	,306	,107	,071	,288	,127	,234	,285	,028	,160	,036	,239	1,000	,322	,366	,040	,044	,035	,053	,160	,081
21. Zelo sem potr/a, ko vidim nemočne stare ljudi.	,409	,233	,089	,205	,011	,262	,130	,220	,112	,057	,170	,289	,035	,312	,142	,128	,075	,008	,061	,322	1,000	,372	,337	,033	,004	,073	,000	,008

22. Potr/a sem, kadar vidim, kako nekatere stvari vznemirijo ljudi.	,313	,065	,052	,331	,078	,156	,095	,208	,286	,058	,141	,276	,093	,172	,153	,102	,194	,007	,109	,366	,372	1,000	,103	,134	,048	,069	,071	,004
23. Trpim, ko vidim žival v stiski.	,245	,617	,047	,052	,110	,211	,060	,201	,050	,072	,200	,199	,193	,242	,008	,174	,127	,028	,092	,040	,337	,103	1,000	,155	,140	,172	,006	,070
24. Vživljanje v knjige je otročje.	,014	,103	,062	,045	,208	,150	,093	,069	,037	,107	,065	,074	,487	,061	,022	,307	,020	,209	,193	,044	,033	,134	,155	1,000	,259	,221	,000	,196
25. Včasih ne razumem zakaj ljudje jočejo.	,088	,125	,118	,066	,227	,093	,179	,102	,005	,026	,171	,231	,218	,101	,048	,183	,026	,246	,048	,035	,004	,048	,140	,259	1,000	,064	,221	,393
26. Ko gledam film, se vanj res vživim.	,059	,099	,020	,115	,079	,238	,245	,216	,125	,117	,068	,011	,481	,124	,084	,016	,260	,012	,007	,053	,073	,069	,172	,221	,064	1,000	,060	,034
27. Večkrat lahko kljub navdušenju u ostalih ostanem hladn/a.	,037	,006	,126	,097	,227	,065	,112	,016	,108	,056	,127	,246	,108	,045	,165	,111	,047	,202	,221	,160	,000	,071	,006	,000	,221	,060	1,000	,154
28. Mali otroci večkrat jokajo brez pravega razloga.	,016	,050	,149	,060	,198	,007	,044	,032	,053	,089	,085	,095	,116	,063	,071	,067	,040	,237	,119	,081	,008	,004	,070	,196	,393	,034	,154	1,000

## Priloga H: Deskriptivne statistike spremenljivk

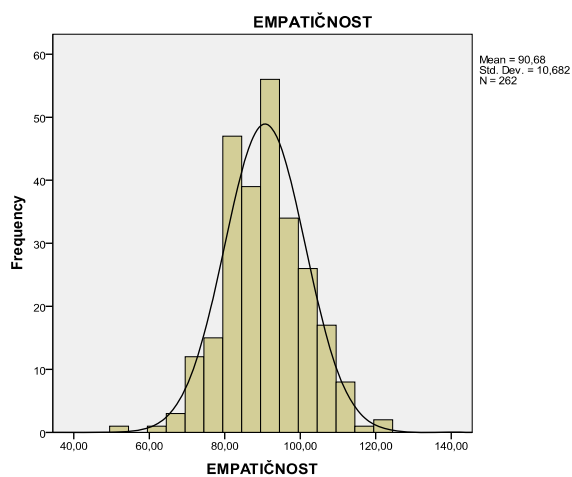
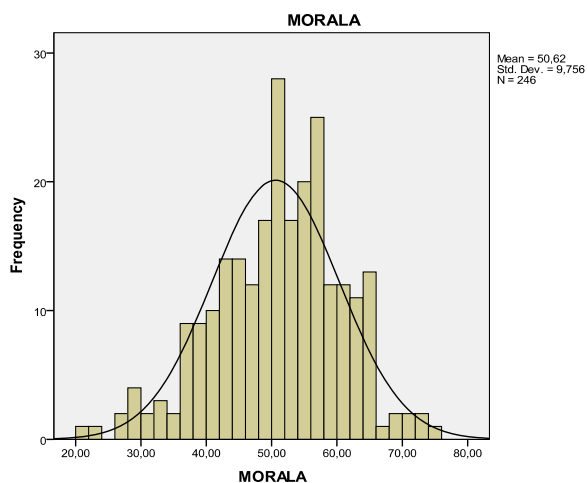
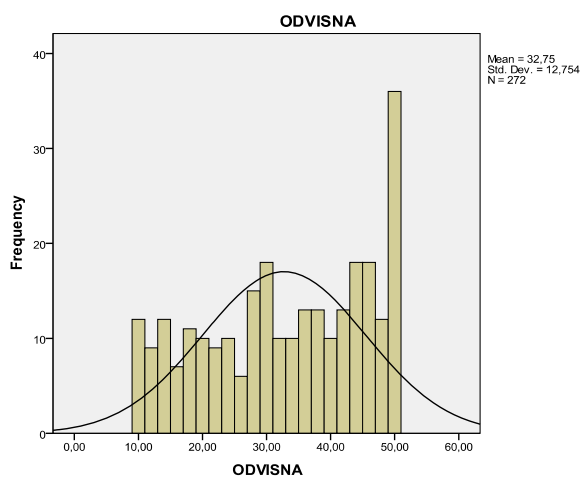
Deskriptivna statistika spremenljivk									
	N	Minimum	Maksimum	Srednja vrednost	Standardni odklon	Mera asimetrije		Mera sploščenosti	
	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Statistika	Standardna napaka	Statistika	Standardna napaka
	ODVISNA	272	10,00	50,00	32,7463	12,75392	-,254	,148	-1,188
BLIŽINA	281	,00	41,50	7,3601	7,99136	1,214	,145	1,254	,290
PODREJENOST	275	18,00	42,00	30,6945	3,39081	,056	,147	,605	,293
MORALA	246	21,00	74,00	50,6220	9,75618	-,356	,155	,052	,309
EMPATIČNOST	262	52,00	121,00	90,6794	10,68193	,044	,150	,288	,300
Valid N (listwise)	219								

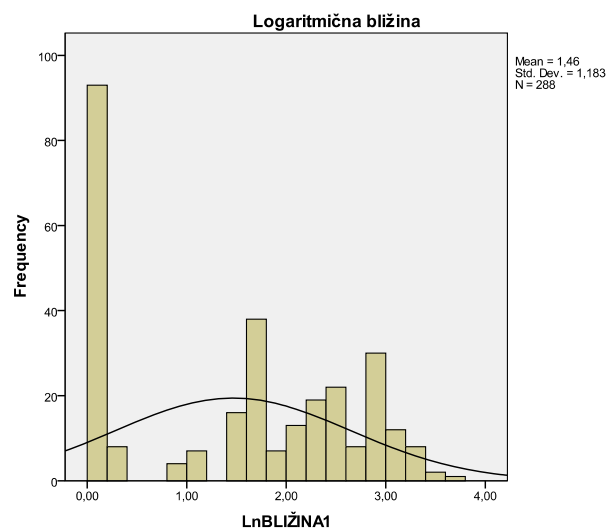
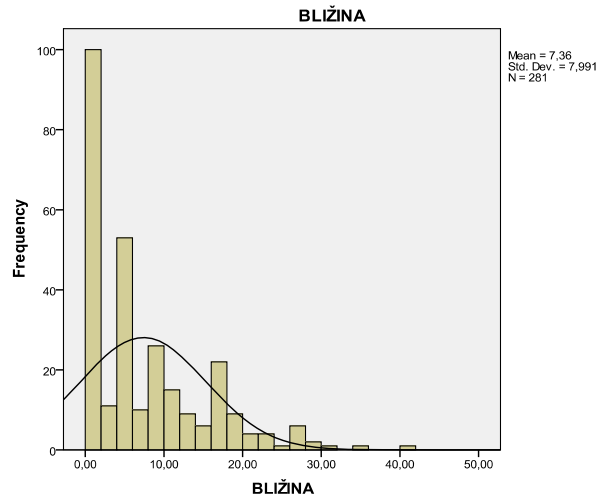
## Priloga I: Frekvenčna statistika Bližina

	Frekvenca	Odstotki	Veljavni odstotki	Kumulativni odstotki
0	93	32,1	32,3	32,3
1,3	8	2,8	2,8	35,1
2,7	4	1,4	1,4	36,5
3,2	7	2,4	2,4	38,9
4,8	16	5,5	5,6	44,4
5	34	11,7	11,8	56,3
5,6	3	1	1	57,3
5,8	1	0,3	0,3	57,6
6,1	2	0,7	0,7	58,3
6,3	4	1,4	1,4	59,7
7,1	1	0,3	0,3	60,1
7,5	1	0,3	0,3	60,4
7,6	1	0,3	0,3	60,8
7,7	1	0,3	0,3	61,1
8	1	0,3	0,3	61,5
8,2	5	1,7	1,7	63,2
8,9	2	0,7	0,7	63,9
9	2	0,7	0,7	64,6
9,8	17	5,9	5,9	70,5
10,8	2	0,7	0,7	71,2
11,1	11	3,8	3,8	75
11,9	2	0,7	0,7	75,7
12,4	1	0,3	0,3	76
12,6	7	2,4	2,4	78,5
13	1	0,3	0,3	78,8
14,3	1	0,3	0,3	79,2
15,4	1	0,3	0,3	79,5
15,6	4	1,4	1,4	80,9
16,2	1	0,3	0,3	81,3
16,3	1	0,3	0,3	81,6
16,9	4	1,4	1,4	83
17,3	1	0,3	0,3	83,3
17,4	15	5,2	5,2	88,5
18	1	0,3	0,3	88,9
18,2	1	0,3	0,3	89,2
18,7	6	2,1	2,1	91,3
19,5	1	0,3	0,3	91,7
19,7	1	0,3	0,3	92
20,1	1	0,3	0,3	92,4
20,1	1	0,3	0,3	92,7
20,6	2	0,7	0,7	93,4
21,9	2	0,7	0,7	94,1
22,8	1	0,3	0,3	94,4
23,2	3	1	1	95,5
24,5	2	0,7	0,7	96,2
26,2	1	0,3	0,3	96,5
26,4	1	0,3	0,3	96,9
27,7	4	1,4	1,4	98,3
28,8	2	0,7	0,7	99
31,9	1	0,3	0,3	99,3

34,7	1	0,3	0,3	99,7
41,5	1	0,3	0,3	100
Total	288	99,3	100	
System	2	0,7		
	290	100		

## Priloga J: Histogrami spremenljivk





### Priloga K: Povzetek Modela 1 in 2

Model	R	R <sup>2</sup>	Popravljeni R <sup>2</sup>	Standardni odklon ocene
1	,651 <sup>a</sup>	,424	,411	9,54721

a. Prediktorji: (Konstanta), PODREJENOST, LnBLIŽINA1, EMPATIČNOST, MORALA, EMPATIČNOSTBLIŽ

Model	R	R <sup>2</sup>	Popravljeni R <sup>2</sup>	Standardni odklon ocene
2	,686 <sup>a</sup>	,470	,450	9,08834

b. Prediktorji: (Konstanta), STAROST, EMPATIČNOST, PODREJENOST, LnBLIŽINA1, KRAJ1, MORALA, SPOL1, EMPATIČNOSTBLIŽINA

## Priloga L: Koeficienti regresijske analize za model 1 in 2

Model		Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Sig.
		B	Standardna napaka	Beta		
1	(Konstanta)	36,323	12,797		2,838	,005
	EMPATIČNOST	,239	,105	,207	2,273	,024
	PODREJENOST	,366	,209	,096	1,751	,081
	MORALA	-,712	,074	-,552	-9,680	,000
	LnBLIŽINA1	1,550	5,100	,142	,304	,762
	EMPATIČNOSTBLIŽINA	-,010	,056	-,090	-,184	,854

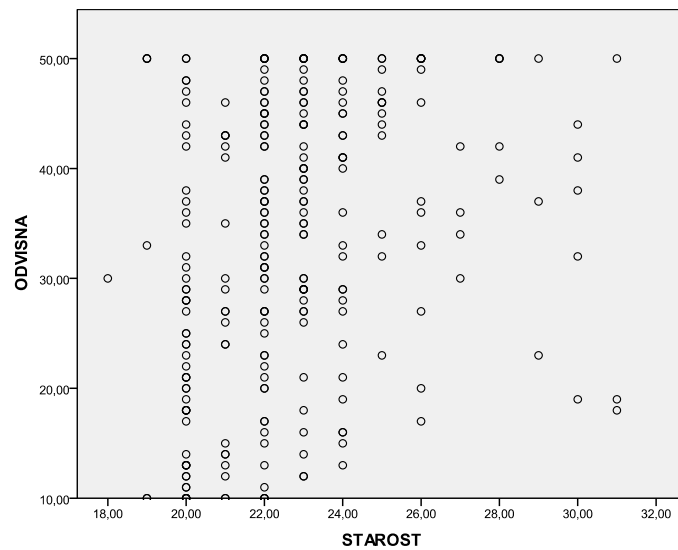
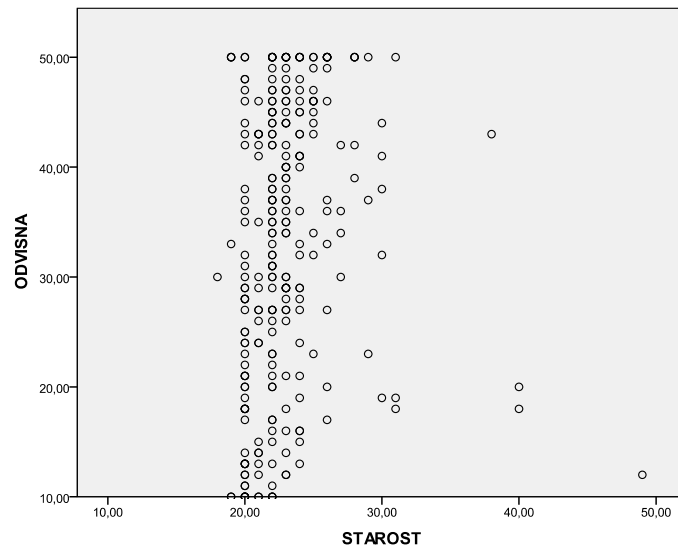
a. Odvisna spremenljivka: PODPIRANJE ENAKOPRAVNOSTI ISTOSPOLNIH ZAKONSKIH ZVEZ IN DRUŽIN

### Koeficienti

Model		Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Sig.
		B	Standardna napaka	Beta		
2	(Konstanta)	38,846	14,461		2,686	,008
	LnBLIŽINA1	-1,522	4,987	-,142	-,305	,761
	PODREJENOST	,426	,178	,134	2,396	,018
	EMPATIČNOST	,073	,110	,064	,664	,507
	MORALA	-,627	,076	-,497	-8,267	,000
	EMPATIČNOSTBLIŽINA	,021	,055	,184	,378	,706
	SPOL1	4,995	1,513	,201	3,302	,001
	KRAJ1	2,792	1,487	,103	1,877	,062
	STAROST	,147	,289	,029	,507	,613

b. Odvisna spremenljivka: PODPIRANJE ENAKOPRAVNOSTI ISTOSPOLNIH ZAKONSKIH ZVEZ IN DRUŽIN

## Priloga M: Razsevni grafikon Starost



## Priloga N: T-test in Pearsonov korelacijski koeficient

SPOL1		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon
EMPATIČNOST				
	1,00	155	94,9871	9,58556
	,00	107	84,4393	9,00123



		Levenov test za enakost varianc		t-test za enakost povprečnih vrednosti						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Razlika aritmetičnih sredin	Standardna napaka razlik	95% Interval zaupanja razlik	
									zgornji	spodnji
EMPATIČNO ST	Predvideni enaki varianci	1,212	,272	8,974	260	,000	10,54784	1,17540	8,23333	12,86236
	Predvideni neenaki varianci			9,078	236,967	,000	10,54784	1,16190	8,25887	12,83682

KRAJ1		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka a.s.
EMPATIČNOST	1,00	72	91,7639	11,05364	1,30268
	,00	189	90,3122	10,54892	,76732

		Levenov test za enakost varianc		t-test za enakost povprečnih vrednosti						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Razlika aritmetičnih sredin	Standardna napaka razlik	95% Interval zaupanja razlik	
									zgornji	spodnji
EMPATIČNOST	Predvideni enaki varianci	,563	,454	,981	259	,328	1,45172	1,48043	-1,46348	4,36692
	Predvideni neenaki varianci			,960	123,213	,339	1,45172	1,51188	-1,54089	4,44433

SPOL1		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka a.s.
PODREJENOST	1,00	160	27,5438	3,58517	,28343
	,00	114	27,8684	4,22700	,39589

		Levenov test za enakost varianc		t-test za enakost povprečnih vrednosti						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Razlika aritmetičnih sredin	Standardna napaka razlik	95% Interval zaupanja razlik	
									zgornji	spodnji
PODREJENOST	Predvideni enaki varianci	1,372	,242	- ,685	272	,494	-,32467	,47368	- 1,25722	,60788
T	Predvideni neenaki varianci			- ,667	217,850	,506	-,32467	,48689	- 1,28430	,63496

KRAJ1		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka a.s.
PODREJENOST	1,00	78	28,1026	3,56968	,40419
	,00	196	27,5663	3,92372	,28027

		Levenov test za enakost varianc		T-test za enakost povprečnih vrednosti						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Razlika aritmetičnih sredin	Standardna napaka razlik	95% Interval zaupanja razlik	
									zgornji	spodnji
PODREJENOST	Predvideni enaki varianci	,404	,526	1,047	272	,296	,53624	,51232	- ,47237	1,54485

	Levenov test za enakost varianc	T-test za enakost povprečnih vrednosti								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed )	Razlika aritmetični h sredin	Standardn a napaka razlik	95% Interval zaupanja razlik	
									zgornj i	spodnji
PODREJENOS	Predvide ni enaki varianci	,40 4	,52 6	1,04 7	272	,296	,53624	,51232	- ,4723 7	1,5448 5
T	Predvide ni neenaki varincci			1,09 0	154,72 2	,277	,53624	,49185	- ,4353 7	1,5078 4

#### Deskriptivna statistika

	Aritmetičn a sredina	Standardni odklon	N
STAROST	22,7509	2,54710	281
EMPATIČNOST	90,6794	10,68193	262

#### Korelacije

		STAROST	EMPATIČNOST
STAROST	Pearsonova korelacija	1	,118
	Sig. (2-tailed)		,060
	N	281	254
EMPATIČNOST	Pearsonova korelacija	,118	1
	Sig. (2-tailed)	,060	
	N	254	262

#### Deskriptivna statistika

	Aritmetičn a sredina	Standardni odklon	N
STAROST	22,7509	2,54710	281
PODREJENOST	27,6873	3,85651	275

**Korelacije**

		STAROST	PODREJENOS T
STAROST	Pearsonova korelacija	1	,013
	Sig. (2-tailed)		,832
	N	281	267
PODREJENOST	Pearsonova korelacija	,013	1
	Sig. (2-tailed)	,832	
	N	267	275